

KALENDÁR VÝROČÍ OSOBNOSTÍ TRNAVSKÉHO REGIÓNU 2012

TRNAVA 2012



Trnavský samosprávny kraj



Knížnica Juraja Fándlyho v Trnave

Názov: Kalendár výročí osobností trnavského regiónu 2012

Zostavili: Mgr. Emília Dolníková, Zuzana Vozárová

Zodpovedný redaktor: Mgr. Lívia Koleková

Vydala: Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave

Miesto vydania: Trnava

Prvé vydanie

Rok vydania: 2011

ISBN 978-80-88695-30-1

Obsah

| | |
|-------------------|----|
| Úvod | 4 |
| Menný register | 5 |
| Január | 7 |
| Február | 13 |
| Marec | 17 |
| Apríl | 23 |
| Máj | 26 |
| Jún | 31 |
| Júl | 36 |
| August | 39 |
| September | 44 |
| Október | 47 |
| November | 52 |
| December | 56 |
| Rok 2012 | 61 |
| Významné udalosti | 64 |

Úvod

Kalendár výročí osobností trnavského regiónu (okres Trnava, Piešťany, Hlohovec) je výberový súpis už nežijúcich osobností, ktorých jubilejné výročie si v roku 2012 pripomíname a ktorých život, štúdiá a tvorba boli späté s týmto regiónom.

Usporiadanie záznamov je chronologické podľa mesiacov kalendárneho roka, v rámci mesiaca podľa jednotlivých dní. V rovnakom dátume sú osobnosti radené abecedne podľa priezviska.

Každý záznam má pridelené poradové číslo.

Osobnosti, pri ktorých nebolo možné zistiť presný dátum výročia, sú zaradené osobitne v časti Rok 2012.

Súčasťou kalendária sú aj výročia udalostí.

Menný register s poradovými číslami záznamov je zaradený na začiatku.

Menný register

| | | | |
|----------------------------|-------------------------|-------------------------|--------------------------|
| Adámy, Rudolf | 66 | Esterházy, Mikuláš | 64 |
| Alagovič, Alexander | 51 | Fabry, Rudolf | 30 |
| Alexander, Zigmund | 156 | Fischer, Teodor | 61 |
| Ambro, Ján | 59 | Frešo, Tibor | 108 |
| Arady, Ján Nepomuk | 35 | Fuchsová-Lehotská, Ella | 80 |
| Arbét, Gašpar | 104 | Galbavý, Rudolf | 93 |
| Arnold, Valentín | 185 | Galko, Ladislav | 140 |
| Arnoldová-Marková, Rozália | 32 | Gábriš, Július | 164 |
| Babčanský, František | 110 | Gál, Imrich | 28 |
| Balkai, Vojtech | 95 | Gregor, Martin | 102 |
| Bednár, František | 20 | Greguš, Jozef | 84 |
| Bednár, Konštantín | 99 | Greššo, Ľudovít | 27 |
| Behúnek, Alojz | 2 | Hajdóczy, Ján | 74 |
| Belička, Ján | 155 | Hečko, Blahoslav | 182 |
| Benau, Dezider | 144 | Hečko, Vít'azoslav | 172 |
| Benický, Michal | 18 | Hell, Maximilián | 67 |
| Bernolák, Anton | 145 | Heriban, Jozef | 115, 136 |
| Bežo, Gustáv Adolf | 94 | Hirner, Alexander | 167 |
| Bežo, Ján | 54 | Hlaváček, Vladimír | 8 |
| Brós, Viktor | 86 | Hoblík, Ján Efrém | 146 |
| Brunšvik, Jozef | 33 | Holčík, Samuel | 91 |
| Buček, Ľudovít | 37 | Hoza, Štefan | 62 |
| Bugala, Štefan | 139 | Chmelo, Kornel | 29 |
| Classens, Augustín | 23 | Jančovič, Pavol | 130 |
| Csere, Elemér | 12, 157 | Jankovič, Vendelín | 160 |
| Čambál, Andrej | 177 | Jantausch, Pavol | 103 |
| Čársky, Konštantín | 47 | Jastrabík, Štefan | 17 |
| Čech, Ladislav | 9 | Jedlička, Milan | 142 |
| Čepan, Oskár | 133 | Jedlička, Pavol | 38 |
| Čepčeková, Elena | 3, 21 | Jurčovič, P. Fidél | 187 |
| Černey, Ján | 68 | Jurkovič, Dušan Samuel | 180 |
| Danišovič, Andrej | 16 | Kalina, Miloš | 77 |
| Danišovič, Peter | 89 | Kapp, Alexander | 85 |
| Dettrich, Ján | 81 | Kaušitz, Otto | 71 |
| Dohnány, Mikuláš | 90 | Kittová, Apolónia | 101 |
| Dóka, Jozef st. | 141 | Klímó, Alojz | 42 |
| Dömötör, Michal | 25 | Kocán, Štefan | 188 |
| Duda, Štefan | 53 | Kodály, Zoltán | 41, 178 |
| Dudáš, Cyril | 6 | Kolesíková, Mária | 73, 162 |
| Dusík, Gejza | 60 | Koller, Július | 126 |
| Dusík, Ján | 69 | Koniarek, Ján | 75 |
| Egri, Viktor | 120 | Kopačka, Jozef | 189 |
| Elbert, Izidor | 186 | Kopčan, Michal | 87 |
| Elbert, Karol | 168 | Kostiha, Ján | 116 |
| Engel, Ján Jakub | 105 | Kostolányiová, Eva | 161 |
| Enhoff, Štefan | 7 | Kotlán, Alexander | 190 |

| | | | |
|-------------------------|--------------------------|------------------------------|--------------------------|
| Kováč, Jozef | 137 | Plank, Ján | 158 |
| Kramosil, Bedřich | 97 | Pollák, Ladislav Ľudovít | 150, 166 |
| Krčméry, Karol | 40 | Potocký, Michal | 63 |
| Krippel, Móric | 134 | Radlinský, Andrej | 109 |
| Kružliak, Tibor | 124 | Rehlingen, Anton | 176 |
| Kubovičová, Vilma | 170 | Resely, Michal | 106 |
| Kubritzky, Ondrej | 15 | Réves, František | 193 |
| Kupec, Ivan | 151 | Rosina, Jozef | 127 |
| Lami, Ján | 163 | Segedi, Michal | 19 |
| Lazík, Ambróz | 173 | Sénei, Ladislav | 10 |
| Lukachich, Pavol | 78, 82 | Schiffer, William | 122 |
| Macák, Anton | 132, 154 | Schronk, Viliam | 31 |
| Magdolen, Štefan | 118 | Schumera, Ernest Emanuel | 128 |
| Mahler, Eduard | 143 | Siváček, Ján | 179 |
| Malatinský Anton | 171 | Siváček, Vladimír | 135 |
| Mareková, Matilda | 44 | Slezáček, Július | 194 |
| Marschalková, Rozália | 191 | Slota, Juraj | 147 |
| Martinec, Alojz | 131 | Stodola, Ivan | 58 |
| Martinkovič, Jozef | 55 | Šándor, Elo | 5 |
| Matoušek, František | 96 | Šeučík, Jozef | 195 |
| Matzenauer, Vojtech | 26 | Šiška, Štefan | 50, 175 |
| Melioris, Ladislav | 148 | Škarnicel-Hlohovský, Belo | 169 |
| Mihalovič, Florián | 43, 98 | Špitz, Ernest | 113 |
| Michálek, Karol | 1 | Štibraný, Vojtech | 24 |
| Miklovič, Ernest | 117, 149 | Šturdík, Jozef | 11, 165 |
| Minárik, Alojz | 72 | Šutera, Bedrich | 196 |
| Minárik, Jozef | 111 | Tamaškovič, Martin Branislav | 34 |
| Mocko, Zdenko | 159 | Tekel, Teodor Jozef | 22 |
| Moller, Eduard | 65 | Turčány, Ján | 121 |
| Moyzes, Štefan | 153 | Ušák, Teofil | 100 |
| Nemčeková, Ernestína | 57 | Vaculík, Karol | 107 |
| Nemčeková, Mária | 92 | Vadovičová, Mária | 112 |
| Nižnánsky, František | 181 | Vajanský, Svetozár Hurban | 13 |
| Novotný, Ján | 119 | Vavro, Valér | 88 |
| Odler, Ján | 174 | Vágovič, Jozef | 83 |
| Ondreička, Ján | 138 | Válek, Miroslav | 114 |
| Ondruš, Ján | 45 | Venkovová, Zlatica | 56 |
| Ostatníková, Petronella | 39 | Viktorin, Jozef Karol | 46 |
| Pacák, Jaroslav | 36 | Vlachovič, Jozef | 14 |
| Palárik, Ján | 70 | Weiss, František | 48 |
| Parrák, Cyril Štefan | 183 | Zanussi, Jozef | 125 |
| Paulovič, Augustín | 192 | Zádory, Ján | 184 |
| Pavlík, Michal | 129 | Zednikovič, Marián | 76 |
| Pavlovič, Dionýz | 4 | Zelliger, Jozef | 152 |
| Pázmaň, Peter | 52 | Žarnov, Andrej | 49 |
| Pecháň, Jozef | 79 | Žvach, Ľudovít | 123 |

Január 2012

1. 1.

Michálek, Karol MVDr.

*1. 1. 1922 Petrova Ves – †1. 1. 1993 ?, poch. Trnava

90. výročie narodenia

Veterinár

Veterinárny diplom získal v roku 1948 v Brne. Na doktora veterinárnej medicíny (MVDr.) ho promovali v roku 1949 na Vysoké škole veterinárnej v Brne. Kvalifikáciu druhej atestačnej skúšky získal v roku 1980 v Košiciach. V r. 1955 mu bolo prepožičané štátne vyznamenanie Za vynikajúcu prácu. V roku 1986 bol ocenený Höklovou medailou v Brne. V okrese Trnava pôsobil v r. 1949 – 1993. Svoju odbornú činnosť zamerlal na chov a choroby hydiny. Úzko spolupracoval so Západoslovenskými hydínárskymi závodmi v Cíferi, kde vybudoval aj špecializované veterinárne pracovisko. Pomocou zložitej technológie dokázal z odpadových vaječných škrupín vyrobiť liek BIOMIN – H, ktorý je zavedený v humánnej medicíne ako liek proti osteoporóze a pre regeneráciu poškodených kostí. Pravidelne sa zúčastňoval na sympóziách. Svoje odborné vedomosti publikoval v odborných časopisoch doma i v cudzine.

1

6. 1.

Behúnek, Alojz

pseud. Kolinovich, Šenkvičan

*20. 8. 1846 Šenkvice – †6. 1. 1932 Lančár

80. výročie úmrtia

Kňaz

Rímskokatolícky kaplán a administrátor v Smoleniciach, neskôr farár v Lančári. Funkcionár Spolku sv. Vojtecha. Prispieval najmä do náboženských novín a časopisov, prekladal náboženské práce z nemčiny.

2

Čepčeková, Elena, rod. Kaššová

pseud. Hronská

*26. 1. 1922 Dolná Ždaňa – †6. 1. 1992 Bratislava

20. výročie úmrtia

Spisovateľka, dramatická, učiteľka

Autorka viacerých próz a veršov pre deti a mládež. Pôsobila ako redaktorka v časopisoch Ohník, Zornička, Slniečko. Žila v Piešťanoch.

3

8. 1.

Pavlovič, Dionýz

pseud. Štepár, D. P.

*10. 4. 1846 Hôrka nad Váhom – †8. 1. 1907 Kočovce

105. výročie úmrtia

Ovocinár

Pracoval ako záhradník na panstvách, neskôr sa osamostatnil. V r. 1874 prevzal ovocnú škôlku v Trnave, v r. 1881 – 1882 v Sládkovičove, potom vo Veľkom Bieli a v Pezinku. Publikoval odborné články, prispieval aj do českých cirkevných časopisov. Propagoval spracovanie ovocia v sušiarňach.

4

9. 1.

Šándor, Elo

pseud. Dušan Lipnický, E. Š., Ján Kmec, Jano Ozembuch, Kanaček, Knahanac

*8. 3. 1896 Vrbové – †9. 1. 1952 Bratislava

60. výročie úmrtia

Spisovateľ, publicista

Aktívne sa zúčastnil bojov v 1. svetovej vojne. V r. 1919 – 1924 pôsobil ako prokurista v Slovenskej banke, súčasne správca továrne Figaro v Trnave. V auguste 1944 odišiel do Vrbového, kde bol spoluniciátorom revolučného národného výboru. Od r. 1945 až do svojej smrti bol riaditeľom Investičnej banky v Bratislave. Bol predstaviteľom realistickej poetiky. Väčšina tvorby je humoristicky ladená a plná situačného humoru a anekdotizmu. Známy je najmä dielom *Sváko Ragan z Brezovej*, na základe ktorého bol v r. 1976 nakrútený trojdielny televízny film.

5

10. 1.

Dudáš, Cyril prof., ThDr.

*8. 2. 1910 Zeleneč – †10. 1. 1982 Bratislava, poch. Zeleneč

30. výročie úmrtia

Filozof, sociológ, teológ, univerzitný profesor

Študoval na gymnáziu v Trnave, kde v r. 1930 maturoval. V r. 1930 – 1933 študoval teológiu v Trnave, v ďalších rokoch do r. 1935 v Olomouci. V r. 1950 sa stal vysokoškolským profesorom. V r. 1935 – 1939 pôsobil ako kaplán v Stupave, Modre, Bohdanovciach nad Trnavou, Novom Meste nad Váhom. Od r. 1941 prednášal kresťanskú sociológiu, filozofiu a mravovedu. V r. 1953 – 1963 dekan Cyrilometodskej bohosloveckej fakulty v Bratislave. Vo filozofii vychádzal teoreticky z novotomizmu, v sociológii z tzv. kresťanského socializmu. Je autorom vyše stovky odborných a duchovno-výchovných štúdií, niekoľkých skrípt a kníh.

6

11. 1.

Enhoff, Štefan

*3. 7. 1891 Nitra – †11. 1. 1962 Piešťany

50. výročie úmrtia

Reštaurátor, maliar

Študoval v Budapešti, Pécsi a Viedni, dlhší čas pôsobil ako zamestnanec maliarskej firmy Karola Juhariho v Nitre. Počas prvej čs. republiky založil Spoločenstvo maliarov v Nitre. Maľoval kostoly v Dolnom Kubíne, Valaskej Belej, Petrovej Vsi, Bacúchu, Budči a inde. Spolu s F. K. Pappom a E. Petrikovicsom založili v Piešťanoch súkromnú maliarsko-reštaurátorskú firmu.

7

Hlaváček, Vladimír

*20. 7. 1929 Trnava – †11. 1. 1982 Bratislava

30. výročie úmrtia

Literát, redaktor

Autor humoristických článkov v Roháči, prekladateľ z češtiny.

8

12. 1.

Čech, Ladislav

*6. 1. 1925 Trnava – †12. 1. 2007 Poprad

5. výročie úmrtia

Akademický maliar, výtvarný pedagóg

Študoval na VŠVU v Bratislave (prof. D. Milly, J. Mudroch) a na Akadémii výtvarných umení v Budapešti. Pôsobil ako pedagóg na Pedagogickej fakulte v Trnave, neskôr v Nitre. Člen tzv. Trnavskej päťky (Balogh, Bartek, Čech, Dóka st., Jurča). V umeleckej tvorbe sa venoval zátišiu, krajine a abstraktnej tvorbe. Zaslúžilý umelec (1985). Posledná samostatná prezentácia jeho tvorby bola na výstave Trnavská päťka v r. 1998 v Západoslovenskom múzeu v Trnave. V r. 2005 sa presťahoval do Popradu.

9

13. 1.

Sénei, Ladislav

*6. 5. 1631 Veľké Trakany – †13. 1. 1702 Trnava

310. výročie úmrtia

Právnik, pedagóg, teológ

Autor viacerých odborných prác. Profesor v Štajerskom Hradci a na jezuitskej univerzite v Trnave, jej trojnásobný rektor, dekan filozofickej i teologickej fakulty. V r. 1666 dal znovu vybudovať trnavskú univerzitnú tlačiareň, ktorá vyhorela v r. 1663.

10

14. 1.

Šturdík, Jozef

*13. 3. 1920 Križovany nad Váhom – †14. 1. 1992 Bratislava

20. výročie úmrtia

Maliar, kresliar, ilustrátor

Študoval na oddelení kreslenia a maľovania SVŠT v Bratislave, na viedenskej Akadémii výtvarných umení. V r. 1945 – 1948 pedagóg na SVŠT v Bratislave, potom slobodný umelec. Venoval sa tvorbe figurálnych štúdií a zátiší. Od konca 40-tych rokov dominoval u neho impresívny, poetizujúci prejav v krajinomaľbách a kresbách. Venoval sa aj ilustrátorskej tvorbe.

11

16. 1.

Csere, Elemér RNDr.

*16. 1. 1917 Sobrance – †29. 10. 1992 Sobrance

95. výročie narodenia

Farmaceut, astronóm, pedagóg

Lekárnik vo Svodíne, vedúci technickej kontroly v Slovakofarme v Hlohovci. Zakladateľ astronomického krúžku a hvezdárne v Hlohovci. V r. 1972 – 1982 riaditeľ Krajskej hvezdárne v Hlohovci.

12

Vajanský, Svetozár Hurban

vl. menom Svetozár Miloslav Hurban

*16. 1. 1847 Hlboké – †17. 8. 1916 Martin

165. výročie narodenia

Básnik, spisovateľ, publicista, advokát

Ľudovú školu navštevoval v Hlbokom, maturoval v Banskej Bystrici. Na právnickej akadémii študoval v Bratislave a advokátsku skúšku zložil v Budapešti. Ako koncipient pracoval v Trnave, Pešti, Bratislave a ako advokát pôsobil v Skalici, Viedni, Bratislave, Námestove a v Liptovskom Mikuláši. Pracoval aj ako šéfredaktor Národných novín, redaktor časopisu Orol, Slovenské pohľady, majiteľ a zodpovedný redaktor mesačníka Rodina a škola v Martine. Písal poéziu, neskôr prozaické diela. Medzi najznámejšie patrí *Suchá ratolesť*, *Koreň a výhonky*, *Letiace tiene* a iné.

13

18. 1.

Vlachovič, Jozef PhDr., CSc.

*12. 3. 1929 Trstín – †18. 1. 1977 Bratislava

35. výročie úmrtia

Historik, muzeológ

Študoval na gymnáziu v Trnave, na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Pôsobil ako stredoškolský profesor v Trebišove, od r. 1965 riaditeľ Slovenského národného múzea v Bratislave. Vo svojich prácach sa zameriaval na dejiny baníctva za feudalizmu a dejiny baníckeho školstva. Zaslúžil sa o rozvoj slovenského múzejníctva.

14

19. 1.

Kubritzky, Ondrej

*21. 2. 1819 Lok – †19. 1. 1887 Levice

125. výročie úmrtia

Cirkevný hodnostár

Filozofiu študoval v Trnave, teológiu v Budapešti. Pôsobil ako kaplán, potom ako farár od r. 1849 v Matúškove. Postupne dekan, kanonik. Publikoval články o výchove a vzdelávaní, o cirkevnej literatúre v cirkevných časopisoch.

15

20. 1.

Danišovič, Andrej

*20. 1. 1912 Boleráz – †23. 6. 1991 Pezinok, poch. Boleráz

100. výročie narodenia

Kňaz

Za kňaza bol vysvätený 12. júna 1955. Po vysviacke kaplánoval v Šoporni, v r. 1958 v Sládkovičove a Palárikove, v r. 1959 v Borskom Mikuláši, Bojkovej a Blahovej a v r. 1961 v Dedinke. Správcom fary v Kátlovciach sa stal v r. 1962. V r. 1963 – 1968 bol v Rakúsku. Po návrate pôsobil ako farár v Šuriankach. Na odpočinku žil v Charitnom domove v Pezinku.

16

Jastrabík, Štefan

*20. 1. 1917 Veľká Chocholná – †16. 10. 1981 Smolenice

95. výročie narodenia

Učiteľ, regionálny historik

Do r. 1956 pôsobil ako riaditeľ Osemročnej strednej školy v Cíferi. Bol známym regionálnym historikom, pôsobiacim v Smoleniciach a v Trstíne. Významnou mierou prispel k založeniu Múzea Molpír v Smoleniciach svojou zberateľskou a výskumnou činnosťou. Našiel originál patentovej listiny padáka Štefana Baniča. Je autorom viacerých kníh a publikácií o Smoleniciach. Najvýznamnejšie boli: *Smolenice* a *Smolenická jaskyňa Driny*.

17

21. 1.

Benický, Michal

tiež **Beniczky, Michal**

*21. 1. 1677 Mukačevo, Ukrajina – †31. 3. 1720 Trnava

335. výročie narodenia

Teológ, univerzitný profesor, jezuita

Príslušník zemianskeho rodu. Teológiu študoval v Grazi. Vyučoval na rehoľných školách v Trnave, Trenčíne a Prešove, v r. 1709 – 1712 prednášal filozofiu a gramatiku na univerzite v Kluži, v r. 1718 – 1720 teológiu a cirkevné právo na univerzite v Trnave. V r. 1714 – 1717 spovedník rehole v Ríme.

18

23. 1.

Segedi, Michal

tiež **Szegedi, Michal**

*23. 10. 1706 Sümeg, Maďarsko – †23. 1. 1752 Gyöngyös, Maďarsko

260. výročie úmrtia

Spisovateľ, pedagóg

Autor filozofických a historických traktátov. Pôsobil ako profesor filozofie v Trnave a v Košiciach, teológie v Györi.

19

25. 1.

Bednár, František

*20. 7. 1916 Lančár – †25. 1. 1987 Trnava

25. výročie úmrtia

Kňaz, náboženský publicista

Zakladateľ ekumenických pobožností v trnavskom jezuitskom kostole, v ktorom bol po r. 1945 a neskôr v r. 1968 – 1974 správcom. Začal s týždňom modlitieb za jednotu kresťanov.

20

26. 1.

Čepčeková, Elena, rod. Kaššová

pseud. **Hronská**

*26. 1. 1922 Dolná Ždaňa – †6. 1. 1992 Bratislava

90. výročie narodenia

Spisovateľka, dramatička, učiteľka

Autorka viacerých próz a veršov pre deti a mládež. Pôsobila ako redaktorka v časopisoch Ohník, Zornička, Slniečko. Žila v Piešťanoch.

21

Tekel, Teodor Jozef

*26. 1. 1902 Prešov-Lubotice – †14. 7. 1975 Trnava

110. výročie narodenia

Kňaz, maliar, básnik

Maliarstvo študoval v Prahe u profesora Maxa Švabinského. Od r. 1924 pôsobil ako františkánsky kazateľ a katechéta v rôznych mestách Slovenska (Bardejov, Hlohovec, Nitra). V Trnave býval v r. 1950 – 1975 na Michalskej ulici pod hradbami. Samostatne vystavoval iba v r. 1968 v Trnave. V Galérii Jána Koniarka mal súbornú výstavu v r. 1990 a v r. 2002. Známe sú jeho pastely a akvarely s náboženskými a protivojnovými motívami. Diela vynikajú lyrickou farebnosťou a meditatívnym charakterom. Mnohé dopĺňajú úryvky z biblie. V Trnave nesie jeho meno ulica.

22

29. 1.

Classens, Augustín

tiež Klassenz, Augustinus

*29. 1. 1712 Hlohovec – †29. 10. 1749 Prievidza

300. výročie narodenia

Básnik, učiteľ

Profesor na Trnavskej univerzite, kde prednášal gramatiku, rétoriku a poetiku. Autor latinských básní.

23

30. 1.

Štibraný, Vojtech PhDr.

*30. 1. 1912 Lošonec – †18. 2. 1964 Pusté Úľany

100. výročie narodenia

Historik, archivár, múzejník

Študoval dejepis a slovenský jazyk na Filozofickej fakulte Univerzity komenského v Bratislave. Pôsobil ako stredoškolský profesor na gymnáziách v Zlatých Moravciach, v Leviciach, v r. 1952 – 1954 ako vedúci Okresného archívu v Trenčíne, potom pracovník Poľnohospodárskeho múzea v Nitre. Zaslúžil sa o záchranu a usporiadanie archívnych materiálov z bývalej Trenčianskej stolice. Spoluautor sprievodcu po archíve. Publikoval v odborných časopisoch.

24

Február 2012

2. 2.

Dömötör, Michal JUDr.

*1875 ? – †2. 2. 1962 Fajsze, Maďarsko

50. výročie úmrtia

Advokát, poslanec

Študoval v Budapešti, v r. 1903 advokát v Budapešti, počas revolúcie v r. 1918 vládnym komisárom, v r. 1905 – 1906 bol poslancom Uhorského snemu za Pezinok a v r. 1920 – 1922 poslancom Maďarského parlamentu. Je autorom viacerých historických politicko-publicistických prác.

25

6. 2.

Matzenauer, Vojtech

*6. 2. 1882 Trnava – †23. 10. 1923 Bratislava

130. výročie narodenia

Cirkevný skladateľ

Od r. 1902 regenschori v trnavskom Dóme sv. Mikuláša. Vydal Duchovný spevník katolícky s rituálom.

26

8. 2.

Greško, Ľudovít

*3. 1. 1916 Zvolen – †8. 2. 1982 Nitra

30. výročie úmrtia

Herec

Pôsobil na viacerých scénach, v r. 1960 – 1965 v Krajevom divadle v Trnave, kde pôsobil aj ako umelecký šéf.

27

9. 2.

Gál, Imrich

*6. 7. 1910 Trnava – †9. 2. 1977 Bratislava

35. výročie úmrtia

Operný spevák

Pôsobil v Slovenskom národnom divadle v Bratislave, v Štátnom divadle v Košiciach a ako pedagóg na Konzervatóriu v Bratislave.

28

10. 2.

Chmelo, Kornel MUDr.

*10. 2. 1917 Žiar nad Hronom – †1. 8. 1996 Piešťany

95. výročie narodenia

Lekár, pediater

Lekársku fakultu absolvoval v r. 1941. V r. 1969 prišiel do Piešťan, do r. 1977 primár detského oddelenia nemocnice, potom obvodný detský lekár. Založil sieť detských poradní ako jednu z prvých na Slovensku.

Čestný občan mesta Piešťany in memoriam za jeho humánný prístup k ľuďom a všestrannú starostlivosť. Za rok 2011 získal Cenu biskupa Pavla Jantauscha in memoriam za celoživotný prínos v oblasti vedy.
29

11. 2.

Fabry, Rudolf

*8. 2. 1915 Budmerice – †11. 2. 1982 Bratislava

30. výročie úmrtia

Básnik, prozaik, publicista, grafik

V r. 1925 – 1933 študoval na gymnáziu v Trnave, neskôr na Českom vysokom učení technickom v Prahe. Pracoval v Bratislave, od r. 1947 redaktor v rôznych časopisoch, v r. 1960 – 1965 sa venoval výhradne literatúre. Predstaviteľ slovenskej nadrealistickej poézie. Vydal niekoľko básnických zbierok, knižne vyšli jeho fejtóny, reportáže a cestopisy. Mimo literatúry sa venoval tiež knižnej grafike a vytváral koláže.

30

19. 2.

Schronk, Viliam

*19. 2. 1912 Boleráz – †7. 11. 1968 Trnava

100. výročie narodenia

Stredoškolský profesor

Pôsobil v Trnave ako stredoškolský profesor a riaditeľ gymnázia. Prekladal z ruštiny, písal odborné články z jazyka slovenského, štylistiky a z literárnej oblasti.

31

20. 2.

Arnoldová-Marková, Rozália

*20. 2. 1922 Topoľčany – †28. 5. 1990 Trnava

90. výročie narodenia

Pedagogička, hudobníčka

Študovala v Trnave a v Bratislave. Krátko pôsobila ako členka opery Slovenského národného divadla v Bratislave. Od r. 1950 učiteľka, neskôr riaditeľka Hudobnej školy v Trnave. V spevokole Bradlan učila hlasovú kultúru. Zakladajúca členka celoštátnej spevackej súťaže M. Schneidera-Trnavského. Držiteľka titulu zaslúžilá učiteľka. Dňa 5. marca 2006 jej bolo udelené Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava in memoriam (za rok 2005).

32

Brunšvik, Jozef

tiež Brunswik, Jozef

*15. 9. 1750 Dolná Krupá – †20. 2. 1827 Bratislava, poch. Dolná Krupá

185. výročie úmrtia

Krajinský hodnostár

Šľachtic, vyštudoval právo, pôsobil vo vysokých stoličných a krajinských funkciách. Prívrženec reforiem Márie Terézie a Jozefa II. Účastník príprav a realizácie administratívnych a právnych reforiem. V r. 1793 – 1795 a okolo r. 1820 dal prestavať kaštieľ v Dolnej Krupovej na klasicistický, v jeho susedstve vybudovať klasicistické divadielko a tzv. Beethovenov dom.

33

Tamaškovič, Martin Branislav

*20. 10. 1803 Dechtice – †20. 2. 1872 Trnava

140. výročie úmrtia

Kultúrny dejateľ, mecén, veršovník

Vyučil sa za mlynára, neskôr si otvoril v Trnave hostinec. Od r. 1835 trnavský mešťan. Vo svojom dome, ktorý stál na Františkánskej ulici zriadil verejnú čítareň (1846). Chcel umožniť obyvateľom Trnavy a okolia prístup k tlači a literatúre. Významný národno-kultúrny činiteľ, ktorý z Trnavy vytvoril v období r. 1832 – 1872 jedno z centier slovenského národného hnutia.

34

21. 2.

Arady, Ján Nepomuk

*21. 2. 1732 Hlohovec – †1. 8. 1810 Trnava

280. výročie narodenia

Cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ

Študoval na gymnáziu a univerzite v Trnave. V r. 1755 kaplán v Trnave, farár vo Veľkých Ludinciach (1760), dekan (1772), apoštolský notár (1778), ostrihomský kanonik (1783), svätajurský prepošť (1803), titulárny dulcinský biskup a arcibiskupský vikár v Trnave (1808). Autor náboženských prác, člen Slovenského učeného tovarišstva.

35

22. 2.

Pacák, Jaroslav

*22. 2. 1902 Valašské Klobouky, Česko – †? 1965 Trnava

110. výročie narodenia

Maliar, pedagóg

Maliar krajiny trnavskej roviny, pedagóg na trnavskom gymnáziu.

36

25. 2.

Buček, Ľudovít

*18. 8. 1925 Holíč – †25. 2. 2002 Bratislava, poch. Trnava

10. výročie úmrtia

Kňaz

Študoval na gymnáziu v Skalici. V r. 1945 vstúpil do jezuitskej rehole. Po dvojročnom noviciáte v Ružomberku študoval filozofiu na rehoľnom učilišti v Brne a v Děčíne v Čechách. Zo zdravotných dôvodov prerušil štúdium a nastúpil na vojenskú službu. Tak sa stalo, že ho nezachytila likvidácia kláštorov v apríli 1950. Po skončení vojenčiny nastúpil do civilného zamestnania v Slovenských plynárňach. Pritom tajne študoval teológiu a 20. februára 1959 bol tajne vysvätený za kňaza. V r. 1960 ho v procese s tajným biskupom Jánom Chryzostomom Korcom odsúdili do väzenia. V máji 1962 ho na amnestiu podmienene prepustili. Pokračoval v civilnom zamestnaní ako inštalatér. Pritom v súkromí žil rehoľným životom. 15. septembra 1969 v Beckove zložil posledné rehoľné sľuby. Osobitne sa venoval kresťanským spoločenstvám mladých. V r. 1996 sa zaradil do programu slovenskej jezuitskej provincie. Pôsobil v Trnave ako minister (hospodár) rehoľnej komunity a pritom vykonával kňazskú službu v jezuitskom kostole. Často vypomáhal diecéznym kňazom v okolí Trnavy.

37

26. 2.

Jedlička, Pavol

tiež Jedlicska, Pavol

*14. 1. 1844 Dolný Lopašov – † 26. 2. 1917 Ostrihom, Maďarsko

95. výročie úmrtia

Historik, spisovateľ náboženský, cirkevný hodnostár

Študoval na gymnáziu a filozofiu v Trnave, teológiu v Ostrihomi. Kaplán v Častej, Budíne, farár v Štefanove, v Horných Orešanoch, neskôr dekan, titulárny prepoš, arcibiskupský vikár a rektor seminára v Trnave. Odborník na regionálnu históriu oblasti Malých Karpát. Tvorca archeologických a etnografických zbierok.

38

Marec 2012

3. 3.

Ostatníková, Petronella
rehoľným menom sestra Christiana

*3. 3. 1917 Boleráz – †19. 8. 1980 Slovenská Ľupča, poch. Zvolen

95. výročie narodenia

Rehoľná sestra

Do kongregácie Dcér sv. Františka z Assisi vstúpila 7. augusta 1934 v Bratislave-Prievoze. Večné sľuby zložila 15. augusta 1943. Dcéry sv. Františka z Assisi sa venujú charitatívnej a apoštolskej službe v nemocniciach, súkromných domoch, liečebných a sociálnych ústavoch ap. Podľa potrieb sa venujú aj výchove a vyučovaniu mládeže a farskému apoštolátu.

39

5. 3.

Krčméry, Karol MUDr.

*5. 3. 1887 Dumbraveni, Rumunsko – †18. 3. 1934 Trnava, poch. Ružomberok

125. výročie narodenia

Lekár, chirurg

Medicínu študoval v Cluji, kde ako lekár aj pôsobil. Od r. 1919 pracovník Lekárskej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe, od r. 1920 hlavný lekár a riaditeľ župnej nemocnice v Trnave.

40

6. 3.

Kodály, Zoltán

*16. 12. 1882 Kecskemét, Maďarsko – †6. 3. 1967 Budapešť, Maďarsko

45. výročie úmrtia

Hudobný skladateľ, dirigent, etnomuzikológ

Pedagóg svetového mena. Detstvo prežil v Galante. Študoval na gymnáziu v Trnave, potom na Hudobnej akadémii v Budapešti. Najprv pôsobil ako učiteľ na hudobnej škole v Trnave, priateľ Mikuláša Schneidera-Trnavského. Už ako člen Maďarskej akadémie vied sa venoval hudobno-folkloristickým výskumom v okolí Galanty v r. 1905, na základe ktorého skomponoval svetoznáme *Galantské tance*. Pamiatky: v Galante sa od r. 1969 koná festival maďarských speváckych zborov, jeho meno nesie ulica, spevácky zbor, má pomník v mestskom parku. Čestný občan mesta (1943).

41

8. 3.

Klímó, Alojz

*8. 3. 1922 Piešťany – †12. 10. 2000 Bratislava

90. výročie narodenia

Maliar, grafik a ilustrátor

V r. 1941 – 1945 študoval na Oddelení kreslenia a maľovania SVŠT v Bratislave a v r. 1945 – 1948 na Vysoké škole umelecko-priemyselnej v Prahe. Patril ku kľúčovým postavám povojnového maliarstva na Slovensku. Bol najvýznamnejším slovenským reprezentantom maliarskej geometrickej abstrakcie. Originálnu stopu zanechal v ilustráciách kníh pre deti a mládež. Mal viac ako 25 samostatných výstav doma i v zahraničí. V r. 1970 reprezentoval Československo na EXPO 70 v Osake. Jeho tvorba je publikovaná

v 20 publikáciách o výtvarnom umení. V r. 1995 vyšla knižná monografia o jeho diele. Práce Alojza Klimu sú v zbierkach 15 galérií v Čechách a na Slovensku, v Múzeu L. Kassáka v Budapešti a v súkromných zbierkach na Slovensku, v Čechách, Nemecku a Rakúsku.

42

Mihalovič, Florián

*22. 6. 1862 ? – †8. 3. 1932 Kátlovce

80. výročie úmrtia

Učiteľ, správca školy, organista

Po skončení ľudovej školy vyštudoval Učiteľský ústav v Modre, na kátlovskej škole začal učiť v r. 1895. Na škole pôsobil až do r.1927, kedy odišiel do dôchodku. Bol správcom školy a organistom.

43

11. 3.

Mareková, Matilda, rod. Pálffyiová

*11. 3. 1912 Kostolany nad Hornádom – †23. 9. 1944 Trnava

100. výročie narodenia

Športová gymnastka

V r. 1936 členka reprezentačného družstva na Olympijských hrách v Berlíne, ktoré získalo striebornú medailu.

44

Ondruš, Ján

vlastným menom Ján Ondrus, pseud. Ján Bábik

*11. 3. 1932 Nová Vieska – †7. 11. 2000 Stupava

80. výročie narodenia

Básnik, prekladateľ

Maturoval v Nitre, ďalšie štúdiá absolvoval v Prahe, ktoré musel kvôli zdravotným problémom prerušiť. Pracoval ako knihovník v Trnave a v Modrom Kameni a v r. 1958 v divadle v Banskej Bystrici. Keď sa jeho rodina presťahovala do Trnavy, býval v dome na Pekárskej ulici, v ktorom vznikla a schádzala sa Trnavská básnická skupina. Patrí medzi najvýznamnejších povojnových slovenských básnikov. Vzbudil pozornosť už prvou básnickou zbierkou *Šialený mesiac* (1965). Jeho básnické zbierky sú poznačené pocitom osobnej tragiky a vypätého subjektivismu. V r. 1998 dostal čestný doktorát Svetovej akadémie umenia a kultúry so sídlom v Kalifornii. V r. 1999 – 2000 bol opakovane navrhnutý na Nobelovu cenu za literatúru.

45

12. 3.

Viktorin, Jozef Karol

*12. 3. 1822 Zavar – †21. 7. 1874 Budapešť, Maďarsko

190. výročie narodenia

Vydavateľ, publicista

V Trnave vyštudoval filozofiu a teológiu. Bol kaplánom v Senici, Trstíne, Skalici, Budatíne a farárom vo Vyšehrade. V literárnej práci sa venoval publicistike, spravodajstvu a spracúvaniu biografii osobností, svoju pozornosť upriamoval i na cestopisy a jazykovedu. Bol mecénom – vydavateľom básnických spisov J. Hollého, A. Sládkoviča a hier J. Záborského. Zaslúžil sa o postavenie pomníka J. Hollého na Dobrej Vode. Zapojil sa do úsilia o zrod Matice slovenskej. Bol i jej výborníkom a pracoval i vo výbore Spolku sv. Vojtecha.

Svojimi aktivitami sa pričínal o zjednotenie slovenského národného hnutia v 50. a 60. rokoch 19. storočia.
46

15. 3.

Čársky, Konštantín

*4. 4. 1899 Gbely – †15. 3. 1987 Bratislava

25. výročie úmrtia

Lekár

Stredoškolské štúdiá absolvoval v Trnave, univerzitný profesor na Lekárskej fakulte UK Bratislava, prednosta kliniky chirurgie, propedeutiky a ortopédie.

47

16. 3.

Weiss, František

*16. 3. 1717 Trnava – †10. 1. 1785 Budapešť, Maďarsko

295. výročie narodenia

Matematik, astronóm

Študoval na univerzite v Trnave, kde získal doktorát z filozofie a v r. 1770 sa stal univerzitným profesorom. Spočiatku vyučoval na jezuitských gymnáziách v Skalici, Rábe a v Košiciach. Na trnavskej univerzite prednášal matematiku a astronómiu. Bol tiež dekanom filozofickej fakulty (1770 – 1775) a rektorom (1775). Podľa plánov Maximiliána Hella postavil v Trnave hvezdáreň (1756) a od r. 1762 bol jej riaditeľom. V r. 1777 sa spolu s univerzitou presťahoval do Budína, kde vybudoval nové observatórium a prednášal astronómiu. Ako prvý na Slovensku rozvíjal astronómiu na vedeckej báze. Vykonával pravidelné pozorovania a výsledky uverejňoval v zahraničí a v ročenke, ktorú sám vydával. Bol to prvý odborný prírodovedecký časopis v Uhorsku.

48

Žarnov, Andrej

vl. menom Šubík František

*19. 11. 1903 Kuklov – †16. 3. 1982 Poughkeepsie, USA

30. výročie úmrtia

Básnik, prekladateľ, lekár

Ľudovú školu navštevoval v Kuklove, gymnázium v Skalici a v Trnave. V r. 1924 začal študovať na Lekárskej fakulte UK v Bratislave. V r. 1931 – 1945 prednášal na Lekárskej fakulte UK, v r. 1939 bol menovaný za univerzitného profesora patologickej anatómie. V r. 1943 sa stal členom medzinárodnej komisie odborníkov na preskúmanie hrobov poľských dôstojníkov v Katyňskom lese. O výsledkoch tohto prieskumu informoval v dennej tlači staťou Pravda o Katyňskom lese, čo výrazne ovplyvnilo jeho osudy po r. 1945. Dva roky bol uväznený a po prepustení r. 1947 pracoval v trnavskej nemocnici ako lekár - patológ. V r. 1952 emigroval a usadil sa v USA. Stal sa postupne medzinárodne uznávaným znalcom v oblasti patológie. Literárne začal tvoriť už ako študent. Básne uverejňoval v časopisoch Vatra, Rozvoj a v Slovenských pohľadoch. Vydal básnické zbierky *Stráž pri Morave*, *Brázda cez úhory*, *Hlas krvi*, *Štít*, *Mŕtvy* a v emigrácii *Presievač piesku* so známou básňou *Slovenský žiaľ*. Popri pôvodnej básnickej tvorbe sa venoval aj prekladateľskej činnosti. Prekladal hlavne poľskú a antickú poéziu a drámu. V r. 1995 bola na jeho počesť odhalená pamätná tabuľa na budove trnavskej nemocnice. Je po ňom pomenovaná ulica vedúca k nemocnici. Mesto Trnava mu udelilo Čestné občianstvo in memoriam za celoživotné literárne dielo a osobnú statočnosť.

49

17. 3.

Šiška, Štefan Ing.

*17. 3. 1922 ? – †10. 12. 1982 ?

90. výročie narodenia

Včelár, ekonóm

Bol včelárom, ekonómom na hotelovej škole, neskôr námestník v hoteli v Piešťanoch, predseda piešťanského zväzu včelárov, funkcionár na Ústrednom zväze slovenských včelárov v Bratislave. Pri spracovaní medu využíval špeciálny stroj na odviečkovanie, založený na batériovom pohone, v širšom meradle sa však tento zlepšovák neujal. Za jeho činnosť ho Zväz včelárov ocenil zlatou a striebornou medailou.

50

18. 3.

Alagovič, Alexander ThDr.

tiež Alagovich, Alexander

*30. 12. 1760 Malženice – †18. 3. 1837 Záhreb, Chorvátsko

175. výročie úmrtia

Cirkevný hodnostár, bernolákovec

Pochádzal zo zemianskej rodiny chorvátskych usadlíkov na západnom Slovensku. Študoval na gymnáziu v Nitre a Trnave, teológiu na univerzite v Budíne. Potom pôsobil ako farár v Močenku, Bratislave, dekan v Galante, ostrihomský kanonik (1808), riaditeľ seminára v Pešti (1809), záhrebský kanonik (1821), záhrebský biskup (1829). Zakladajúci člen a mecén Slovenského učeného tovarišstva. Podporoval Spolok milovníkov reči a literatúry slovenskej v Budíne, stýkal sa so slovenskými obrodencami, najmä s Martinom Hamuljakom. Tlačou vyšli jeho príležitostné prejavy a kázne.

51

19. 3.

Pázmaň, Peter

tiež Pázmány, Peter

*4. 10. 1570 Oradea, Rumunsko – †19. 3. 1637 Bratislava

375. výročie úmrtia

Cirkevný hodnostár, náboženský spisovateľ

Študoval na gymnáziách v Oradei a v Kluži. Vstúpil do jezuitskej rehole. Noviciát a filozofiu absolvoval v Krakove a vo Viedni, teológiu v Ríme V r. 1597 vysvätený za kňaza. V r. 1597 – 1598 bol špirituálom v jezuitskom kolégiu, v r. 1598 – 1601 učiteľ filozofie a teológie na univerzite v Grazi. Neskôr poradca ostrihomského arcibiskupa F. Forgáča, v r. 1616 ostrihomský arcibiskup, v r. 1629 kardinál v Trnave. V r. 1610 založil kňazský výchovný ústav v Trnave, v r. 1616 otvoril aj jezuitské kolégium. V r. 1623 vo Viedni založil seminár, neskôr po ňom nazvané Pázmaneum. Osobitnú starostlivosť venoval Trnave. V r. 1619 založil v Trnave konvikt pre nešľachtickú a v r. 1524 pre šľachtickú mládež, obnovil františkánsky kostol, v r. 1630 založil seminár sv. Štefana, napokon v r. 1635 univerzitu, ktorá účinkovala v Trnave do r. 1777. Venoval sa aj literárnej činnosti. Písal po latinsky a maďarsky.

52

20. 3.

Duda, Štefan Ing., CSc., doc.

*18. 7. 1920 Trnava – †20. 3. 1977 Bratislava

35. výročie úmrtia

Ekonom, vysokoškolský pedagóg

Obchodnú školu navštevoval v Trnave, v r. 1940 – 1943 študoval na vysokej škole pre svetový obchod vo Viedni, krátko v Lipsku, v r. 1943 – 1945 na Vysokej obchodnej škole v Bratislave. Pôsobil v Ružomberku a v Bratislave, od r. 1963 prednášal na Obchodnej fakulte VŠE v Bratislave. Špecializoval sa najmä na vnútorný obchod a výstavbu obchodných podnikov. Neskôr sa zaoberal problematikou kultúry pracovného prostredia a pracovných podmienok v obchode.

53

21. 3.

Bežo, Ján

*21. 3. 1842 Nitrianska Streda – †24. 7. 1905 Senica

170. výročie narodenia

Pedagóg, kníhtlačiar, vydavateľ

Stredné školy vyštudoval v Modre a Bratislave, učiteľský ústav v Šoporni a od r. 1863 pôsobil ako učiteľ v Senici. Zásluhy si získal učebnicami pre ľudové školy. R. 1888 založil vlastnú tlačiareň, ktorá sa r. 1917 už po jeho smrti presťahovala do Trnavy.

54

Martinkovič, Jozef

*21. 3. 1927 Bohdanovce nad Trnavou – †14. 6. 2010 ?

85. výročie narodenia

Kňaz

Študovať začal na Slovensku, no po emigrácii do Talianska prijal kňazskú vysviacku 4. júla 1954 v Ríme. Dlhé roky pôsobil v zahraničí. Bol kaplánom v Cesio Maggiore v Taliansku, neskôr na viacerých miestach v USA (Palmerston, Lansford, Allentown). Bol tiež správcom farnosti McAdoo v USA až do roku 2003, keď sa vrátil na Slovensko, do Trnavy.

55

25. 3.

Venkovová, Zlatica, rod. Dulovičová

*25. 3. 1942 Cífer – †20. 7. 1990 Bratislava

70. výročie narodenia

Akademická sochárka

Študovala na Strednej škole umeleckého priemyslu, v r. 1960 – 1966 na VŠVU v Bratislave u J. Kostku a v oddelení reliéfného sochárstva u R. Pribiša. Pracovala ako asistentka na VŠVU, potom v slobodnom povolání. Výtvarne zrelá a talentovaná umelkyňa, orientovala sa na komornú a monumentálnu tvorbu, kresbu a grafiku. Autorka plastík na sídlisku v Brezovej pod Bradlom (1970), 32 šachových figúr pre Medickú záhradu v Bratislave (1970), na sídlisku v Novom Meste nad Váhom (1971), Holubice na sídlisku Juh v Piešťanoch (1978), plastiky vo vstupnej hale TASR v Bratislave (1987), reliéfov v Trenčianskych Tepliciach, Sládkovičove a inde. Vystavovala doma i v zahraničí. R. 1978 ocenili jej návrh Pomníka oslobodenia pre Prahu.

56

26. 3.

Nemčeková, Ernestína

rehoľným menom sestra Monika

*18. 4. 1904 Klčovany – †26. 3. 1982 Vrbové

30. výročie úmrtia

Rehoľná sestra

Kandidátkou Kongregácie sestier premonštrátok sa stala 23. septembra 1926, rehoľné rúcho prijala o dva roky - 2. augusta 1928. Jej vonkajší apoštolát spočíval v starostlivosti aj o telesne postihnutú mládež v ústavoch: Tršice, Nová Baňa, Bernolákovo a Kysucké Nové Mesto. Pracovala aj ako kuchárka v kňazských seminároch v Bratislave a Banskej Bystrici. Posledné a azda najdlhšie obdobie (od r. 1950) strávila v spoločenstve svojich spolusestier vo vrbovskom kláštore. Rehoľné povinnosti si s nevšednou ochotou a obetavosťou plnila napriek únave aj v posledných dňoch života.

57

Stodola, Ivan MUDr., doc.

*10. 3. 1888 Liptovský Mikuláš – †26. 3. 1977 Piešťany, poch. Bratislava

30. výročie úmrtia

Dramatik, spisovateľ, lekár

Medicínu študoval v Berlíne a v Budapešti. Pôsobil v Liptovskom Mikuláši, v Bratislave, v Prahe, v Štátnom zdravotnom ústave v Bratislave. Od r. 1954 žil v Piešťanoch. Autor spoločenských komédií, drám a historických hier, napr. *Jožko Púčík a jeho kariéra*, *Čaj u pána senátora*, *Bačova žena*, *Kráľ Svätopluk*.

58

27. 3.

Ambro, Ján MUDr.

*27. 3. 1827 Beckov – †15. 5. 1890 Bratislava

185. výročie narodenia

Lekár, organizátor zdravotníctva

Študoval na gymnáziách v Trnave a Šoprone, medicínu na lekárskej fakulte v Pešti a Viedni. Pôsobil ako lekár vo Viedni, Pešti a Bratislave. Organizátor zdravotníctva, zvlášť pôrodnictva, iniciátor starostlivosti o matku a dieťa v zmysle Semmelweisovho učenia. Navrhoval zriaďovať osobitné pôrodnické oddelenia v nemocniciach, žiadal zaviesť povinnú odbornú prípravu pôrodných asistentiek. Z jeho iniciatívy sa v r. 1885 vybudovalo takéto zariadenie v Bratislave, kde sa otvorila moderná pôrodnica s Ústavom na výchovu pôrodných asistentiek, inicioval založenie útulku pre siroty. Autor prvej slovenskej učebnice *Kniha o pôrodnictve pre baby* (1873).

59

Apríl 2012

1. 4.

Dusík, Gejza

pseud. Fedor Ilnickij

*1. 4. 1907 Zavar – †6. 5. 1988 Bratislava, poch. Martin

105. výročie narodenia

Hudobný skladateľ

Študoval v Trnave, Bratislave a vo Viedni. Už počas štúdií písal tanečné piesne. Pokladá sa za zakladateľa slovenskej operety, majstra slovenského tanga a populárnej piesne. Celkovo napísal 13 operiet a okolo 250 tanečných piesní. Mnohé z nich sa stali evergreenmi. Založil svoje vlastné vydavateľstvo a 25 rokov bol riaditeľom Slovenského autorského zväzu. Za svoj prínos k hudbe bol ocenený v r. 1988 titulom národný umelec. V r. 2007 bol in memoriam ocenený Radom Ľudovíta Štúra I. triedy za hudobnú tvorbu.

60

5. 4.

Fischer, Teodor

*4. 11. 1859 Trnava – †5. 4. 1927 Trnava

85. výročie úmrtia

Kovolejár

Vyučil sa a pracoval v rodinnom podniku, v r. 1892 prevzal po otcovi jeho vedenie. Neskoršie ho v Trnave spoločne s bratom rozšíril, zriadil železolejareň a továreň na stroje (fa Bratia Fischer).

61

6. 4.

Hoza, Štefan

*20. 10. 1906 Smižany – †6. 4. 1982 Bratislava

30. výročie úmrtia

Operný spevák, libretista, pedagóg, herec

Študoval na Štátnom učiteľskom ústave v Spišskej Novej Vsi. Pôsobil ako učiteľ v Cíferi (1926 – 1929), potom v Bratislave a popri pedagogickej práci účinkoval v Speváckom zbore slovenských učiteľov. Súčasne študoval na Hudobnej a dramatickej akadémii v Bratislave, v štúdiu pokračoval v Prahe (1932), Miláne (1933) a Viedni (1936). V rokoch 1932 – 1962 bol členom Slovenského národného divadla. Hostoval na domácich a zahraničných scénach. Vynikal najmä v hrdinských úlohách. Bol aj interpretom a zberateľom ľudových piesní.

62

Potocký, Michal

*6. 4. 1912 Vysoká nad Uhom – †19. 10. 1996 Piešťany

100. výročie narodenia

Páter-jezuita, prekladateľ

Už ako gymnazista vstúpil do Spoločnosti Ježišovej. Tri roky študoval filozofiu v Krakove, teológiu v Ríme. Po 2. sv. vojne pôsobil ako profesor náboženstva na gymnáziách v Levoči a v Piešťanoch. V r. 1950 – 1960 bol prenasledovaný a väznený. Po amnestii pracoval ako kurič, skladník a ošetrovateľ. Prekladal poľských filozofov a teológov. Bol jedným z iniciátorov cyrilo-metodských národných púťí k rotunde na Ducové – Kostolec (od r. 1990).

63

8. 4.

Esterházy, Mikuláš

*8. 4. 1582 Galanta – †11. 9. 1645 Grosshöflein, Rakúsko (poch. v Dóme sv. Mikuláša, Trnava)

430. výročie narodenia

Krajinský hodnostár, veľkostatkár

Študoval na jezuitských školách v Trnave, v Šali a vo Viedni. V r. 1615 – 1645 postupne brežský, zvolenský a šopronský župan, kráľovský radca, krajinský sudca, palatín Uhorska (1625). Zakladateľ bohatstva a moci rodu. Tlačou vyšli jeho listy písané odporcom Habsburgovcov, zostala aj rukopisná pozostalosť.

64

12. 4.

Moller, Eduard

*12. 2. 1853 Trnava – †12. 4. 1882 Šoproň, Maďarsko

130. výročie úmrtia

Literárny teoretik, učiteľ

Študoval na gymnáziu v Trnave, filozofiu v Pešti. Autor literárnohistorických a estetických štúdií a článkov.

65

14. 4.

Adámy, Rudolf

*13. 12. 1843 Šintava – †14. 4. 1917 Banská Bystrica

95. výročie úmrtia

Dirigent, skladateľ

Študoval v Trnave, v Šoprone a na hudobnej akadémii v Lipsku. Pôsobil ako dirigent viedenskej opery, od r. 1896 profesor hudby na banskobystričskom gymnáziu. Zložil cirkevné skladby a niekoľko operiet.

66

Hell, Maximilián

*15. 5. 1720 Štiavnické Bane – †14. 4. 1792 Viedeň, Rakúsko

220. výročie úmrtia

Matematik, astronóm

Študoval filozofiu, matematiku a históriu na univerzite vo Viedni. V r. 1751 – 1752 vypracoval plány na výstavbu a zariadenie univerzitného observatória v Trnave. Od r. 1755 riaditeľ univerzitného observatória, astronóm a matematik na univerzite vo Viedni. Popredný vedec 18. storočia.

67

16. 4.

Černey, Ján

tiež **Cherney, Chernyei, Chernyi**

*16. 4. 1747 Trenčín – †31. 12. 1828 Sliač

265. výročie narodenia

Lekár

Medicínu študoval najprv vo Viedni a potom v Trnave, kde bol aj promován na doktora medicíny v r. 1776. Ako lekár pracoval v Žiline - bol aj mestským lekárom trenčianskej župy, potom pracoval v Banskej Bystrici, neskôr prevzal aj úrad mestského lekára zvolenskej župy.

68

18. 4.

Dusík, Ján

*6. 2. 1913 Boleráz – †18. 4. 1992 ? Kostarika

20. výročie úmrtia

Kňaz

Študoval na gymnáziu v Trnave, odkiaľ prešiel do saleziánskeho stredoškolského ústavu a potom vstúpil do saleziánskej rehoľnej spoločnosti. V októbri 1931 ho poslali predstavení do San Salvadora (Stredná Amerika), kde pokračoval v štúdiu filozofie. Teológiu začal študovať v r. 1936 na Gregoriánskej univerzite v Ríme. Tam bol 17. decembra 1939 vysvätený za kňaza. Primičnú sv. omšu v rodisku slúžil 2. februára 1940. V r. 1941 odišiel do Panamy, kde ťažko ochorel a určitý čas sa zotavoval v sanatóriu v Kostarike. Po vyzdravení účinkoval v saleziánskom kolégiu v La Sabana. Ďalším pôsobiskom bol San Salvador. Zo zdravotných dôvodov prešiel do diecéznej pastorácie. Kaplánoval v jednej nemocnici v štáte Honduras. Po piatich rokoch sa vrátil do Kostariky, účinkoval na viacerých miestach ako kaplán a zakotvil v hlavnom meste San José. Bol veľkým ctiteľom a šíriteľom úcty k talianskemu stigmatovanému kapucínovi pátrovi Piovi.

69

27. 4.

Palárik, Ján

pseud. Beskydov, Ján Beskydov, Paliarik Ján

*27. 4. 1822 Raková – †7. 12. 1870 Majcichov

190. výročie narodenia

Dramatik, spisovateľ, farár

Teológiu študoval v Ostrihome, Bratislave a Trnave. V r. 1862 – 1870 bol farárom v Majcichove. Svojou dramatickou tvorbou pranieval meštiactvo a spoločenské neduhy. Veselohrami zaktivizoval divadelné ochotníctvo na Slovensku. Autor známych veselohier *Inkognito* (1858), *Drotár* (1860), *Zmierenie alebo Dobrodružstvo pri obžinkoch* (1862). Bol zakladateľom časopisu *Cyrrill a Method*. Patril medzi zástancov štúrovskej spisovnej slovenčiny. Spoluzakladateľ *Matice slovenskej* a člen výboru *Spolku sv. Vojtecha*. V Trnave je po ňom pomenované divadlo a ulica. Pochovaný je v Majcichove. Je držiteľom Pamätnej medaily predsedu TTSK in memoriam za národnobuditeľskú činnosť.

70

30. 4.

Kaušitz, Otto

*19. 5. 1909 Piešťany – †30. 4. 1982 Bratislava

30. výročie úmrtia

Libretista, textár, prekladateľ

Študoval na Hudobnej a dramatickej akadémii v Bratislave. Počas štúdií člen ochotníckych a divadelných krúžkov, spevák populárnych piesní. Od r. 1939 spolupracoval ako autor a upravovateľ libriet s Gejzom Dusíkom. Je autorom vyše tisíc textov piesní a desiatok libriet k operetám. Prekladal aj libretá zahraničných autorov.

71

Máj 2012

1. 5.

Minárik, Alojz**inak P. Polykarp**

*19. 4. 1914 Boleráz - †1. 5. 1992 Pezinok

20. výročie úmrtia

Františkán

Gymnázium absolvoval v Trnave a Malackách, maturoval v r. 1936. Teológiu a filozofiu študoval v Salzburgu (1936 – 1937), na teologickej fakulte v Bratislave (1937 – 1939) a na pápežskom ateneu Antonianum (1939 – 1943), ordinovaný v Ríme 23. marca 1940. Po vysviacke prednášal filozofiu na teologickom učilišti rehole františkánov v Žiline. V marci 1950 ho nespravodlivo odsúdili na tri roky väzenia za prípravu úkladov proti republike. Najvyšší súd v Prahe mu zvýšil trest na šesť rokov. Odpykával si ho v Leopoldove, Handlovej, Jáchymove a Valdiciach. Po prepustení na slobodu pracoval až do dôchodkového veku ako robotník. V októbri 1981 prišiel do Charitného domu v Pezinku, kde aj zomrel.

72

2. 5.

Kolesíková, Mária

*2. 5. 1922 ? – †4. 11. 1997 ?

90. výročie narodenia

Úradníčka, právnička

Študovala na Obchodnej akadémii v Trnave, ktorú skončila s maturitou v r. 1946. Na Právnickej fakulte UK v Bratislave ukončila štúdium občianskeho práva. Pracovala v štátnej správe. V rámci činnosti Slovenskej katolíckej mládeže (SKM) v Kátlovciach viedla spevokol, ktorý účinkoval pri rozličných slávnostných príležitostiach, najmä pri cirkevných sviatkoch. Hrala na gitare a príležitostne aj na organe v kostole. Angažovala sa aj pri účinkovaní kátlovských ochotníkov, kde režírovala viacero divadelných hier, v ktorých si aj sama zahrala. Okrem spevu sa zaujímal o fotografovanie, pričom viacero starších fotografií Kátlovciac z obdobia po 2. svetovej vojne zachytil práve objektív jej fotoaparátu. Okrem toho bola členkou poľovníckeho spolku, čo bolo v tom čase považované za veľkú zvláštnosť.

73

4. 5.

Hajdóczy, Ján

*4. 5. 1887 Ružomberok – †17. 10. 1950 Bratislava

125. výročie narodenia

Telovýchovný pedagóg, tréner

V r. 1917 – 1919 profesor gymnázia v Liptovskom Mikuláši, v r. 1919 – 1939 profesor gymnázia v Trnave, v r. 1940 – 1948 riaditeľ vysokoškolského internátu Lafranconi v Bratislave a lektor Telovýchovného ústavu FFUK v Bratislave. Priekopník modernej telesnej výchovy a športu na Slovensku. Vychoval jednu generáciu popredných športovcov a reprezentantov. Pod jeho vedením dosahovalo trnavské gymnázium významné úspechy na celoštátnych stredoškolských hrách a patrilo medzi najlepšie stredné školy v republike.

Celoštátne uznávaný odborník na ľahkú atletiku. Jeho meno nesie ulica v Trnave.

74

Koniarek, Ján

*30. 1. 1878 Voderady – †4. 5. 1952 Trnava

60. výročie úmrtia

Akademický sochár, zakladateľ moderného slovenského sochárstva

Študoval na Umeleckopriemyselnej škole v Budapešti. Na podnet svojho učiteľa navštevoval aj umelecké školy v Ríme. Po návrate do Pešti študoval na tamojšej akadémii v majstrovskej škole svojho krajana profesora Alojza Štróbla. V r. 1902 – 1904 dokončil svoje štúdiá u profesora W. von Rumanna na akadémii v Mníchove. V r. 1908 – 1914 bol portrétistom kráľovského dvora v Belehrade. Veľká časť jeho diel bola zničená počas prvej svetovej vojny. Po r. 1918 sa usadil v Trnave, kde mal i ateliér, tu žil až do svojej smrti. Od návratu na Slovensko si mnoho sľuboval, ale nízke spoločenské pomery a manipulácia v konkurzoch ho priviedli k stiahnutiu sa do úzadia. V r. 1942 dostal Národnú cenu za svoje celoživotné dielo.

Jeho meno nesie na jeho počesť Galéria Jána Koniarka v Trnave, kde sa nachádza i časť autorovho diela v stálej expozícii.

Koniarkova tvorba je poznačená secesnými a impresionistickými vplyvmi prelomu 19. a 20. storočia. Jeho pamätník padlým v prvej svetovej vojne v Trnave patrí k najexcelentnejším dielam „rodinizmu“ na Slovensku. V Trnave sa nachádza i súsošie Antona Bernoláka, či socha Milana Rastislava Štefánika. V Bratislave sú pripisované jeho autorstvu sochy alegórií na budove bývalej Tatra banky, dnes MK SR (architekt Milan Michal Harminc). Vytvoril sochu sediaceho básnika Jána Hollého, ktorá je umiestnená v jeho rodnom dome v Borskom Mikuláši.

Je autorom mnohých impresívnych portrétnych štúdií a monumentálnych pomníkov.

75

5. 5.

Zednikovič, Marián

*15. 8. 1951 Bratislava – †5. 5. 2007 Bratislava

5. výročie úmrtia

Herec

Známy divadelný a filmový herec, ktorý v r. 1974 – 1979 pôsobil v Trnave ako člen súboru Divadla pre deti a mládež. Bol zakladajúcim členom divadla Astorka Korzo '90. Niekoľko rokov úspešne organizoval Letné Shakespearovské slávnosti na Bratislavskom hrade. V r. 2007 dostal Cenu Literárneho fondu za celoživotnú tvorbu in memoriam.

76

6. 5.

Kalina, Miloš

*6. 5. 1937 Trnava – †19. 3. 1986 Bratislava

75. výročie narodenia

Filmový architekt

Od r. 1968 asistent architekta a architekt v Slovenskom filme Bratislava. Spolupracoval na realizácii viacerých filmov.

77

Lukachich, Pavol

*14. 5. 1897 Trnava – †6. 5. 1962 Trnava

50. výročie úmrtia

Maliar, výtvarný pedagóg

Učiteľ na gymnáziu a učiteľskej akadémii v Trnave. Autor množstva obrazov s motívmi trnavskej krajiny a mesta.

78

Pecháň, Jozef prof., MUDr., DrSc.

*6. 11. 1935 Trnava – †6. 5. 1997 Bratislava

15. výročie úmrtia

Lekár, vysokoškolský pedagóg

V r. 1953 absolvoval gymnázium v Trnave, v r. 1959 Lekársku fakultu UK v Bratislave, študijné a profesijné pobyty v Kolíne nad Rýnom (1968 – 1969), v r. 1992 Frankfurt nad Mohanom, výskumné pobyty Humboldt-Stiftung. V r. 1992 – 1994 prezident Slovenskej lekárskej komory. Vysokoškolský pedagóg, vedúci oddelenia nukleárnej medicíny I. internej kliniky LF UK a Fakultnej nemocnice v Bratislave, člen Prezídia SLK. Činný v European Association of Nuclear Medicine, Humboldtovom klube na Slovensku. Autor vyše 200 odborných štúdií a článkov, spoluautor učebníc internej medicíny. Zaoberal sa výskumom krvného tlaku a trombózy žíl. Čestný prezident Slovenskej lekárskej komory.

79

9. 5.

Fuchsová-Lehotská, Ella

*24. 8. 1905 Ostrava, Česko – †9. 5. 1967 Piešťany

45. výročie úmrtia

Choreografka, baletka, pedagogička

Od r. 1912 študovala na baletnej škole u V. Pirmikova, potom u A. Viscusiho. Vystupovala na mnohých scénach, ako napr. v Ostrave, Olomouci, Bratislave, Košiciach. V r. 1938 pôsobila ako choreografka Tylovho divadla v Prahe, tiež v tom istom roku v Bratislave založila a viedla tanečnú školu. V r. 1946 – 1948 pedagogička na Štátnom konzervatóriu v Bratislave.

Popredná primabalerína a choreografka baletov. Okrem SND spolupracovala aj s Novou scénou a Čs. televíziou v Bratislave. Počas pedagogického pôsobenia v baletnej škole, ktorá bola veľmi uznávaná, vychovala viacero popredných baletných umelcov a umelkýň.

80

14. 5.

Dettrich, Ján

*14. 5. 1877 Trenčín-Nozdrkovce – †26. 4. 1951 Trnava

130. výročie narodenia

Spisovateľ, prekladateľ

Učiteľ, neskôr riaditeľ ľudovej školy v Horných Zeleniciach a v Trnave. Autor a zostavovateľ učebníc a informačnej monografie o Trnave. Zozbieral, preložil a upravil zbierky inonárodných ľudových rozprávok.

81

Lukachich, Pavol

*14. 5. 1897 Trnava – †6. 5. 1962 Trnava

115. výročie narodenia

Maliar, výtvarný pedagóg

Učiteľ na gymnáziu a učiteľskej akadémii v Trnave. Autor množstva obrazov s motívmi trnavskej krajiny a mesta.

82

Vágovič, Jozef

*17. 5. 1931 Kátlovce – †14. 5. 1997 ? USA

15. výročie úmrtia

Básnik

Študoval na gymnáziu v Šaštíne, Galante a maturoval v Trnave. Pôsobil ako učiteľ v Bučanoch a popri zamestnaní študoval na pedagogickej fakulte v Bratislave. V r. 1952 emigroval, spočiatku bol v Rakúsku, potom v Taliansku. V r. 1956 odišiel do USA, kde sa natrvalo usadil v New Yorku. Patril medzi aktívnych pracovníkov slovenskej emigrácie. Venoval sa hlavne poézii, literárnej histórii, prekladal z lužickej srbštiny. Publikoval v zahraničných časopisoch, napr. Most, Slovenské hlasy z Ríma, Slovák v Amerike, Literárny almanach a po r. 1989 aj na Slovensku v časopisoch Verbum, Historická revue a v Katolíckych novinách. V r. 1995 vo vydavateľstve Don Bosco mu vyšiel výber z poézie *Čas žatvy*.

83

16. 5.

Greguš, Jozef Ing.

*23. 7. 1916 Košolná – †16. 5. 1967 Trnava

45. výročie úmrtia

Vinohradnícky odborník, publicista

Študoval na Vyššej ovocinársko-vinohradníckej škole v Mělníku. V r. 1960 ukončil Vysokú školu poľnohospodársku v Nitre. Od r. 1962 prednášal na Pedagogickej fakulte UK v Trnave. Autor článkov a publikácií o ošetrovaní viniča, mechanizácii obrábania pôdy vo vinohradoch, o reze a štepení viniča.

84

Kapp, Alexander

*16. 5. 1817 Suchá nad Parnou – † 24. 11. 1876 Trnava

195. výročie narodenia

Hudobný pedagóg, skladateľ, zbormajster

Profesor učiteľského ústavu a gymnázia v Trnave. V r. 1859 založil a viedol mužský zbor Tyrnauer Männergesangverein. V Trnave uviedli jeho operu *Synovia Jakuba*, zložil aj omšu a klavírne prelúdiá.

85

19. 5.

Brós, Viktor

*19. 5. 1922 Lietavská Lúčka – †12. 5. 1976 Trnava, poch. Horné Orešany

90. výročie narodenia

Hudobný pedagóg

Zbormajster, vedúci Katedry hudobnej výchovy na Pedagogickej fakulte UK v Trnave. Účinkoval v mnohých hudobných súboroch, spevokoloch a orchestroch ako člen a dirigent. Dvanásť rokov viedol robotnícky spevokol Bradlan. Bol tiež zbormajstrom a umeleckým vedúcim Okresného učiteľského spevokolu v Trnave.

86

20. 5.

Kopčan, Michal

*18. 1. 1885 Horná Ždaňa – †20. 5. 1947 Majcichov

65. výročie úmrtia

Pedagóg

Pôsobil ako učiteľ na viacerých miestach, napr. v Prochoti, Dolných Orešanoch, Leviciach, Gajaroch, v r.

1923 – 1937 v Majcichove, v r. 1939 – 1941 školský inšpektor v Trnave. Autor učebníc pre ľudové školy, zakladateľ a predseda pedagogického seminára v Trnave, člen pedagogického odboru Spolku sv. Vojtecha.
87

24. 5.

Vavro, Valér

*30. 1. 1911 Piešťany – †24. 5. 1992 Piešťany

20. výročie úmrtia

Akademický sochár, reštaurátor

V Piešťanoch prežil väčšinu svojho života. Patrí k významnej slovenskej výtvarnej generácii nazývanej Generácia 1909. V r. 1935 – 1939 študoval na Akadémii výtvarných umení v Prahe u významného českého sochára prof. Bohumila Kafku. Od absolvovania štúdií sa venoval monumentálnej, komornej, portrétnej a reštaurátorskej tvorbe. Zúčastnil sa na mnohých výstavách doma i v zahraničí. V r. 1978 získal Cenu mesta Piešťany a v r. 1981 Cenu Martina Benku. Je autorom viacerých sôch a pamätníkov v Piešťanoch.

88

Jún 2012

1. 6.

Danišovič, Peter prof., Ing. D.r. techn., Dr. h. c.

*1. 6. 1907 Boleráz – †9. 7. 2011 Bratislava, poch. Boleráz

105. výročie narodenia

Staviteľ, vodohospodár, vysokoškolský pedagóg

Maturoval na trnavskom gymnáziu s vyznamenaním a tak mal nárok na vysokoškolské štipendium. To využil na ČVUT v Prahe na Fakulte stavebníctva, odbore vodohospodárskom. Ukončil v r. 1932. V Prahe sa stal technickým úradníkom na Zemskom úrade. Stále sa venoval morfológii tokov, chodu splavenín a plavenín. Aj jeho dizertačná práca, ktorú obhájil v Prahe v r. 1935 bola na tému *Pohyb splavenín a mechanická práca prirodzeného vodného toku*, za ktorú získal titul Doktor technických vied, ako prvý Slovák. V tom istom roku sa zamestnal na Krajiniskom úrade v Bratislave a začínal organizovať po stránke organizačnej a politickej založenie technickej vysokej školy na Slovensku. V r. 1937 vznikla v Košiciach, musela sa však presťahovať, najskôr do Prešova, potom do Martina, aby nakoniec našla svoje trvalé sídlo v Bratislave. Stal sa jej prodekanom a profesorom. Na SVŠT prednášal hydrauliku, hydrológiu, úpravy tokov a vodárenstvo pre poslucháčov inžinierskeho staviteľstva, vodné právo a vodné staviteľstvo pre študentov zememeračstva a lesníctva. Bol zakladateľom vedného odboru hydrotechnika na Slovensku.

V r. 1947 prešiel do praxe, začal pracovať vo Vodoprojekte, neskoršom Hydroconsulte. Ako projektant a vedúci projektového strediska pre veľké vodné stavby predložil vo februári 1951 návrh na vybudovanie vodného diela na spoločnom československo-maďarskom úseku Dunaja, dielo s pracovným názvom Gabčíkovo - Chľaba (posledná dedina ešte na území Slovenska, asi 10 km nad profilom Nagymaros). Súčasne projektoval vodné diela na Váhu, VD Ilava, VD Ladce, VD Dubnica, aj vodnému dielu Orava, ktoré bolo už vo výstavbe, venoval kus svojho života. Na Slovensku asi niet inžiniera, ktorý by pre vodné hospodárstvo urobil viac.

Ocenenia

2003 - plaketa akademika Bellu za celoživotné dielo a významný príspevok k rozvoju Stavebnej fakulty STU v Bratislave

2006 - Zlatá medaila Matice slovenskej za prínos v oblasti aplikácie dlhoročného vodohospodárskeho výskumu, vedúceho k výstavbe Vodného diela Gabčíkovo

2007 - medaila Slovenskej technickej univerzity za mimoriadne zásluhy v rozvoji univerzity a za celoživotné dielo

2007 - Veľká medaila svätého Gorazda (najvyššie vyznamenanie Ministerstva školstva SR) za celoživotné dielo

Bol čestným občanom Trnavského samosprávneho kraja. Pri príležitosti 100. narodenín mu obec Boleráz udelila čestné občianstvo.

89

2. 6.

Dohnány, Mikuláš

*28. 11. 1824 Dolné Držkovce – †2. 6. 1852 Trnava

155. výročie úmrtia

Básnik, prekladateľ, historik

Absolvoval štúdium v Levoči, v Bratislave a Györi. Pôsobil ako vychovávateľ. Od r. 1851 redaktor Hurbanových Slovenských pohľadov v Skalici, od apríla 1852 v Trnave. Písal básne, hry, divadelné kritiky, redigoval Zábavník Považia. Ako jeden z prvých štúrovcov sa venoval otázkam drámy. Mal mimoriadne

jazykové a literárne nadanie.

90

Holčík, Samuel

*4. 5. 1895 Bratislava – †2. 6. 1972 Trnava

40. výročie úmrtia

Evanjelický farár

Teológiu vyštudoval v Bratislave. Po štúdiách odišiel do Ameriky, kde pôsobil ako reverend v Evanjelickom zbore v Binghamtone. Tam sa i oženil. V Amerike pôsobil 15 rokov. Po r. 1935 prišiel s rodinou späť do rodnej vlasti. Aktívne sa zapojil do protifašistického odboja, za čo v Prahe 28. apríla 1947 dostal z rúk prezidenta Československej republiky čestnú medailu za oslobodenie republiky. Od r. 1938 žil s rodinou v Trnave, kde pôsobil ako farár.

91

Nemčeková, Mária

rehoľným menom sestra Magdaléna

*15. 3. 1899 Klčovany – †2. 6. 1992 ?

20. výročie úmrtia

Rehoľná sestra

Pre rehoľný život sa rozhodla ako 25-ročná. Večné sľuby zložila 30. júla 1931 a prišla do seminára v Trnave, kde pôsobila osem rokov. Určitý čas pracovala v Borskom Sv. Mikuláši. V r. 1950 pri sústreďovaní rehoľnic opäť zavítala do Vrbového. Niekoľko rokov tam zastávala funkciu miestnej predstavenej.

92

7. 6.

Galbavý, Rudolf

*? 1891 Stará Turá – †7. 6. 1927 Trnava

85. výročie úmrtia

Lekár

Vychovávaný bol jezuitmi v Kaloči, lekárske štúdiá ukončil v Pešti a v Bratislave a ako lekár sa usadil v Trnave. Bol členom mnohých spolkov ako aj výborníkom SSV v Trnave. Na svojej ceste v USA medzi americkými Slováckmi získal vyše 2 tisíc abonentov pre emisiu kníh SSV.

93

9. 6.

Bežo, Gustáv Adolf

pseud. Bielohorský, Gab. Zosenatru

*27. 11. 1890 Senica – †9. 6. 1952 Plavecký Štvrtok

60. výročie úmrtia

Kníhtlačiar, vydavateľ, spisovateľ

V r. 1919 – 1932 viedol tlačiareň v Trnave, od r. 1932 ju prenajal, v r. 1950 bola znárodnená. R. 1918 – 1923 vydavateľ a redaktor časopisu Slovensko, do ktorého prispieval článkami a prekladmi. Od r. 1932 žil v Bratislave. Po r. 1950 z politických dôvodov zatknutý, väznený, spáchal samovraždu.

Regionálny vydavateľ populárnej literatúry, učebníc, školských pomôcok, hudobnín, tlačív. V r. 1924 – 1932 vydal zbrané dielo S. H. Vajanského. V literárnej tvorbe sa pokúsil o detektívnu prózu.

94

18. 6.

Balkai, Vojtech JUDr.

tiež Balkay Vojtech

*23. 3. 1865 Trnava – †18. 6. 1917 Budapešť, Maďarsko

95. výročie úmrtia

Advokát

Študoval na gymnáziu v Trnave, právo v Budapešti a Kluži. Advokát v Trnave, Komárne, Tate, právny zástupca, neskôr prokurista Štátnych kamennouhoľných baní. Venoval sa hlavne banskému právu, vydával právnické príručky, prispieval do odborných časopisov.

95

19. 6.

Matoušek, František

*13. 5. 1905 Nemčice, Česko – †19. 6. 1997 Trnava

15. výročie úmrtia

Ornitológ, teritológ, ochranca prírody

Po absolvovaní Obchodnej akadémie v Prostějove prišiel do Komárna. Tu ho zaujala fauna Podunajska.

V r. 1929 prišiel do Trnavy, kde pracoval v ekonomických funkciách vo Figare, Agrasole a v Cukrovare.

V r. 1954 sa stal spoluzakladateľom múzea v Trnave, spoločne s dr. Günterovou-Mayerovou, dr. Faustom a Š. C. Parrákom. Stal sa riaditeľom, vybudoval hodnotnú prírodovednú zbierku. Založil prvý prírodovedný zborník múzea, ktorý neskôr prevzalo SNM v Bratislave. Napísal mnohé štúdie a články z oblasti faunistiky a ekológie. Bol čestným členom Slovenskej ornitologickej spoločnosti.

96

20. 6.

Kramosil, Bedřich

*31. 3. 1921 Trnava – †20. 6. 1992 Bratislava?

20. výročie úmrtia

Operný spevák, režisér

Absolvoval školu umenia, v r. 1940 – 1943 študoval v Zlíne. Ako člen operného súboru pôsobil v Grazi, sólista v Plzni a Opave. Umelecký šéf Novej scény v Bratislave. Jeden z najlepších a najvýznamnejších režisérov hudobno-zábavného divadla.

97

22. 6.

Mihalovič, Florián

*22. 6. 1862 ? – †8. 3. 1932 Kátlovce

150. výročie narodenia

Učiteľ, správca školy, organista

Po skončení ľudovej školy vyštudoval Učiteľský ústav v Modre, na kátlovskej škole začal učiť v r. 1895. Na škole pôsobil až do r. 1927, kedy odišiel do dôchodku. Bol správcom školy a organistom.

98

23. 6.

Bednár, Konštantín

*24. 2. 1866 Želeč, Česko - †23. 6. 1942 Trnava

70. výročie úmrtia

Organár

Vyučil sa v Bratislave u organára Vincenta Možného. Stal sa jeho nástupcom, po návrate z 1. svetovej vojny si otvoril dielňu v Bratislave. Väčšinou pôsobil na Žitnom ostrove, kde okrem prestavieb organov (Kostol sv. Štefana, Galanta, 1920) a rozšírení starších nástrojov postavil aj viac menších (Kajal).

99

24. 6.

Ušák, Teofil PhDr.

*24. 6. 1922 Kátlovce – †16. 12. 1999 Bratislava

90. výročie narodenia

Prekladateľ, spisovateľ

Základnú školu navštevoval v Kátlovciach, potom študoval na gymnáziu v Trnave. Na Filozofickej fakulte UK v Bratislave študoval cudzie jazyky a dejiny svetovej literatúry. Štúdium zakončil doktorátom. Prekladal z francúzštiny, nemčiny, angličtiny a taliančiny. Z francúzštiny preložil: Kapitán Fracasse, Deti kapitána Granta, Pätnásťročný kapitán, Dobrodružstva kapitána Hatterasa, Robur dobyvateľ, z nemčiny prekladal najmä Karla Maya: Banditi z Arizony, Duch Llana Estacada, Winnetou 1., 2. a 3. diel, Za pokladmi Inkov, z anglického jazyka Červený pirát, Lovec jeleňov. Vlastnú tvorbu uverejňoval pod mnohými pseudonymami ako Rudolf Haas, Boris Vasiljevskij, G. Hamilton a iné. Jeho vlastná tvorba je málo známa. Na pokračovanie v týždenníku Sloboda mu vyšli dobrodružné romány: *Lovec od striebornej rieky* (1969), *Drahokam bengálskeho maharadžu* (1970), *Poklad pod kláštorom* (1971), *Zafír tisícich divov* (1972, pseudonym Gabriel Falk).

100

26. 6.

Kittová, Apolónia

rehoľným menom sestra Františka

*26. 6. 1902 Klčovany – † ? 1968 ?

110. výročie narodenia

Rehoľná sestra

Vstúpila do Kongregácie sestier premonštrátok. Večné sľuby zložila 30. júla 1932 na Sv. Kopečku. Po utvorení slovenskej provincie (r. 1939) prišla pôsobiť na Slovensko. V r. 1945 sa znovu vrátila na Sv. Kopeček. V auguste 1950 bola so spolusestrami vyvezená do internačného kláštora v Nové Říši na Morave. Odtiaľ ju odviezli do Broumova, kde zostala do r. 1964. Potom pôsobila v Radvanove.

101

29. 6.

Gregor, Martin

vl. menom Guttman Martin

*14. 11. 1906 Trnava – †29. 6. 1982 Bratislava

30. výročie úmrtia

Herec, režisér

Bol jednou zo zakladajúcich osobností slovenského profesionálneho divadelníctva. Svoje herecké umenie predvádzal nielen v Slovenskom národnom divadle, ale tiež v rozhlase, televízii a vo filme. Najprv pracoval v trnavskom Coburgu, ale po otvorení Hudobnej a dramatickej školy v Bratislave sa rozhodol študovať herectvo. Stal sa členom SND. V r. 1941 – 1945 prešiel aj so svojou manželkou viacerými koncentračnými tábormi. Po vojne znovu pôsobil v SND, v r. 1948 – 1952 bol jeho riaditeľom. Bol jedným zo zakladateľov Novej scény v Bratislave, podieľal sa tiež na založení Rozhlasového a hereckého súboru

Československého rozhlasu v Bratislave. Jeho herecký prejav bude stále patriť do zlatého fondu slovenského divadelníctva. Zaslúžilý umelec. V r. 1997 mu bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam za významné umelecké činy v oblasti dramatického umenia.

102

Jantusch, Pavol Mons., ThDr.

*27. 6. 1870 Vrbové – †29. 6. 1947 Trnava, poch. Vrbové

65. výročie úmrtia

Biskup

Študoval na gymnáziu v Trnave, Bratislave a Ostrihome. Teológiu študoval na Pázmaneu vo Viedni a štúdium zakončil doktorátom. Za kňaza bol vysvätený 21. septembra 1893. Bol kaplánom v Topoľčanoch, Smoleniciach, Bojnjej a v Bratislave - Blumentáli. 15. februára 1899 bol vymenovaný za farára do Dubovej pri Modre. Odtiaľ bol preložený 15. marca 1906 za farára do Ludaníc. 29. mája 1922 ho pápež Pius XI. vymenoval za správcu slovenskej časti Ostrihomského arcibiskupstva s funkciou apoštolského administrátora v Trnave, kde bol 14. júna 1925 konsekrovaný (vysvätený) za biskupa ako titulárny biskup prienenský. V r. 1936 sa pričínil o otvorenie Rímskokatolíckej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V r. 1938 sa pričínil o zriadenie Biskupského gymnázia v Trnave. Vo svojom rodisku vo Vrbovom dal v r. 1930 vybudovať kláštor premonštrátok a ďalší z jeho iniciatívy vznikol v Dvorníkoch pri Hlohovci. Trnavskú apoštolskú administratúru viedol až do svojej smrti.

V r. 2010 mu bolo za rozvoj vzdelanosti a upevňovanie náboženského života na území Slovenska in memoriam udelené Čestné občianstvo TTSK. Na jeho pamiatku sa v r. 2010 trnavský arcibiskup Róbert Bezák rozhodol udeľovať každoročne cenu s jeho menom. Jeho meno nesie vo svojom názve Arcibiskupské gymnázium v Trnave.

103

30. 6.

Arbét, Gašpar

*25. 12. 1898 Piešťany – †30. 6. 1987 Bratislava

25. výročie úmrtia

Divadelný pracovník

Patrí medzi prvých slovenských profesionálnych divadelníkov. V SND vykonával takmer všetky povolania, uplatnil sa najmä ako inšpicient.

104

Engel, Ján Jakub

*30. 6. 1717 Levoča – †5. 6. 1793 Kežmarok

295. výročie narodenia

Lekár

Doktorát medicíny získal na lekárskej fakulte v Trnave. V r. 1774 sa stal mestským lekárom v Kežmarku, neskôr ho vymenovali za mestského lekára spišskej župy. V Levoči vydal krátky spis, ktorý obsahoval rady, ako postupovať pri prípadnom pohryznutí človeka besným psom.

105

Júl 2012

4. 7.

Resely, Michal

*8. 9. 1813 Horné Saliby – †4. 7. 1892 Šamorín

120. výročie úmrtia

Botanik, kňaz

Filozofiu a teológiu študoval v Trnave. V r. 1836 bol vysvätený za kňaza. Kaplán v Lúčnici nad Žitavou, v Dunajskej Strede, od r. 1842 farár v Šamoríne. Venoval sa botanickému výskumu v miestach svojho pôsobenia, najmä v Malých Karpatoch a na Žitnom ostrove. Je autorom štúdie o chorobách rastlín spôsobených parazitmi. Bol dopisovateľom odborného časopisu Österreichische botanische Zeitschrift.

106

5. 7.

Vaculík, Karol

*11. 1. 1921 Trnava – †5. 7. 1992 Bratislava

20. výročie úmrtia

Výtvarný teoretik, publicista

Študoval na trnavskom gymnáziu. Významne sa podieľal na budovaní Slovenskej národnej galérie, ktorej bol aj dlhoročným riaditeľom.

107

7. 7.

Frešo, Tibor

*20. 11. 1918 Spišský Štiavnik – †7. 7. 1987 Piešťany

25. výročie úmrtia

Hudobný skladateľ, dirigent

Od r. 1953 dirigent a šéfdirigent opery Slovenského národného divadla. Naštudoval operné a baletné diela svetového a slovenského repertoáru. Autor komorných a vokálnych skladieb, symfonických diel a scénickej hudby. Pre deti napísal operu *Martin a Slnko* a balet *Narodil sa chrobáček*. Divadelné prázdniny trávil pri Vrbovom. Často navštevoval aj Piešťany, kde náhle zomrel.

V r. 1985 dostal titul národný umelec. 8. januára 2009 mu prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič udelil štátne vyznamenanie Pribinov kríž II. triedy in memoriam za mimoriadne zásluhy o kultúrny rozvoj Slovenskej republiky v oblasti hudobného a hudobno-dramatického umenia.

108

8. 7.

Radlinský, Andrej

*8. 7. 1817 Dolný Kubín – †26. 4. 1879 Kúty

195. výročie narodenia

Jazykovedec, náboženský spisovateľ

V r. 1834 – 1836 študoval filozofiu v Oláhovom seminári v Trnave, teológiu na univerzite vo Viedni a v Pešti. Pôsobil na viacerých miestach, v r. 1849 – 1861 bol redaktorom Zemského zákonníka v Budíne a od r. 1861 bol farár v Kútoch. Patril k najzaslúžitejším osobnostiam slovenského kultúrneho života 19. storočia, propagátor česko-slovenskej vzájomnosti, slaviofil. Ako jazykovedec výrazne ovplyvnil vývoj

a kodifikáciu spisovnej slovenčiny. Mal veľké zásluhy na založení Spolku sv. Vojtecha a bol jeho doživotným čestným podpredsedom.

109

9. 7.

Babčanský, František
tiež Babczansky

*? 1655 Valašské Meziříčí, Česko – †9. 7. 1702 Malacky

310. výročie úmrtia

Náboženský spisovateľ, františkán

Do františkánskej rehole vstúpil v r. 1675 v Trnave, r. 1676 zložil rehoľné sľuby, r. 1679 absolvoval teologické a r. 1686 filozofické štúdiá. Pôsobil ako profesor filozofie v Pruskom, od r. 1686 v Bratislave, neskôr generálny lektor v Malackách. Autor barokovej náboženskej práce s prvkami slovenského hovorového jazyka.

110

11. 7.

Minárik, Jozef Mons.

*11. 7. 1872 Klčovany – †29. 3. 1959 ?

140. výročie narodenia

Kňaz

Teologické štúdiá absolvoval v Trnave a v Ostrihome, kde bol 26. júna 1898 vysvätený za kňaza. Bol kaplánom a ekonomickým správcom fary v Chtelnici, (1900) Dechtice, (1901) Smolenice, (1902) Horné Orešany, (1922) zástupca dekana, (1923) dekan smolenického obvodu, (1924) pápežský protonotár a monsignor, v r. 1928 – 1935 vicerektor seminára v Trnave, (1931) kanonik družnej kapituly trnavskej, (1936) inšpektor diecézneho školstva, predseda disciplinárnej rady rím.-kat. učiteľov, v r. 1940 – 1945 generálny vikár, generálnym vikárom znovu od r. 1947. Tri desaťročia viedol úverne a potravné družstvá v Chtelnici, Smoleniciach a Horných Orešanoch. Kňazom bol 61 rokov.

111

14. 7.

Vadovičová, Mária

rehoľným menom sestra Carmel

*14. 7. 1897 Boleráz – †20. 10. 1981 Joliete, štát Illinois, USA

115. výročie narodenia

Rehoľná sestra

V r. 1917 odišla do USA. O rok neskôr vstúpila v Chicagu do kongregácie Dcér sv. Františka z Assisi. Pôsobila v nemocniciach, opatrovniach a v sociálnych domoch.

112

16. 7.

Špitz, Ernest

*16. 7. 1927 Trnava – †12. 11. 1960 Praha, Česko

85. výročie narodenia

Akademický maliar

V r. 1948 – 1949 študoval v Prahe u prof. Želibského, v r. 1949 – 1953 v Bratislave u prof. Mudrocha.

V r. 1958 inicioval vznik Galérie mladých Cypriána Majerníka v Bratislave. V začiatkoch tvorby nadviazal

na európske umenie, najmä na rané diela P. Picassa a P. Cézanna. Priťahoval ho aj problém anatomického kubizmu (*Matka*, 1957). Jeho vrcholným dielom je obraz *Rozzúrený Jób* (1959 – 1960), ktorý sa rodil počas jeho nevyliciteľnej choroby.

113

17. 7.

Válek, Miroslav

*17. 7. 1927 Trnava – †27. 1. 1991 Bratislava

85. výročie narodenia

Básnik, prekladateľ

Významný reprezentant modernej slovenskej poézie a autor literatúry pre deti a mládež. Študoval na gymnáziu a obchodnej akadémii v Trnave, potom na Vysokej škole obchodnej v Bratislave. V r. 1949 – 1963 pracoval ako redaktor vo viacerých časopisoch a sa stal šéfredaktorom časopisu *Mladá tvorba*. V r. 1966 – 1967 viedol časopis *Romboid* a zároveň bol tajomníkom Zväzu slovenských spisovateľov, neskôr bol jeho predsedom (1967 – 1968). Aktívne sa angažoval v politike. V r. 1969 – 1988 pôsobil ako minister kultúry SSR, snažil sa však zmierniť dopad normalizácie na slovenskú kultúru. Z politiky odišiel dobrovoľne ešte pred novembrom 1989. V r. 1975 zaslúžilý umelec, v r. 1977 národný umelec. Vydal niekoľko básnických zbierok, prekladal modernú francúzsku, českú, poľskú a ruskú poéziu. V r. 1997 mu bola odhalená pamätná tabuľa vo vstupe bývalej obchodnej školy na Študentskej ulici v Trnave.

114

22. 7.

Heriban, Jozef

*22. 7. 1922 Trnava – †11. 9. 2007 Praha, Česko

90. výročie narodenia

Operný spevák

Svoju spevácku kariéru ako barytonista začal v zbere SND v Bratislave. Po 2. svetovej vojne odišiel do Prahy. Začal v Divadle 5. května, ktoré sa neskôr zlúčilo s Národným divadlom. Tu pôsobil do r. 1990. Naštudoval množstvo operných postáv, kde naplno využil svoj spevácky talent.

115

25. 7.

Kostiha, Ján

*23. 10. 1916 ? – †25. 7. 1977 Trnava

35. výročie úmrtia

Stredoškolský profesor, publicista

Narodil sa na Morave, neskôr sa rodina presťahovala do Trnavy. Študoval slavistiku na viacerých slovanských univerzitách v Európe. Po ukončení štúdií pôsobil na Gymnáziu Jána Hollého, tiež na Strednej poľnohospodárskej škole v Trnave. Bol literárne činný a národne orientovaný. V r. 1968 sa stal prvým podpredsedom Miestneho odboru Matice slovenskej. Prispieval do viacerých časopisov.

116

August 2012

1. 8.

Miklovič, Ernest

*12. 10. 1907 Trnava – †1. 8. 1977 ?, poch. Dobrá Voda

35. výročie úmrtia

Spisovateľ, pedagóg

Spisovateľ pre deti a mládež, autor učebníc a pedagóg. V r. 1926 absolvoval Učiteľský ústav v Modre. V r. 1967 študoval na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Učil v Chtelnici, odborný učiteľ v Seredi. Riaditeľ dievčenskej meštianskej školy v Trnave. Zúčastnil sa ako dôstojník SNP. Učiteľ na Pedagogickom inštitúte v Trnave. R. 1968 zaslúžilý učiteľ. Autor učebníc a diel: *Malý počtár* (1935), *Moja vlasť* (1947), *Pedagogická prax* (1971), *Teória vecného učenia* (1975).

117

3. 8.

Magdolen, Štefan

*5. 9. 1925 Chynorany – †3. 8. 1997 Trnava

15. výročie úmrtia

Kňaz, literát, redaktor

Od r. 1968 pracoval v Spolku sv. Vojtecha v Trnave, najskôr ako knihovník, neskôr vo vydavateľskom oddelení. V r. 1968 – 1997 bol technickým redaktorom a zodpovedal za grafickú úpravu Duchovného pastiera. Neskôr bol samostatným redaktorom.

118

Novotný, Ján

*3. 8. 1862 Komjatice – †9. 9. 1938 Trnava, poch. Tesáre

150. výročie narodenia

Kňaz

Jeho otec bol riaditeľom základnej školy. Študoval na gymnáziu v Bratislave a Ostrihome, teológiu vyštudoval vo Viedni. Na kňaza bol vysvätený 7. augusta 1885. Kaplánoval v Opatovciach a v Nemčičanoch. R. 1893 prešiel za administrátora do Sebechlieb, kde sa v nasledujúcom roku stal farárom. Ako farár pôsobil v Bzovíku (1900 – 1908), v Tesároch (1908 – 1931). Stal sa zakladateľom tesárskych púťí k Božskému Srdcu. Už v r. 1908 sa stal dekanom svätobeňadického dištriktu. Roku 1919 ho menovali za okresného dekana a neskôr za cirkevného inšpektora nad štátnym reálnym gymnáziom v Zlatých Moravciach. R. 1931 bol menovaný za trnavského sídelného kanonika.

119

5. 8.

Egri, Viktor

*26. 12. 1898 Trnava – †5. 8. 1982 Bratislava

30. výročie úmrtia

Spisovateľ

Najplodnejší maďarský autor v Československu. Pohotovo reagoval na spoločenskú objednávku. Jeho hry sú umeleckou kronikou povojnových rokov.

120

Turčány, Ján Ing., CSc.

*5. 8. 1917 Suchá nad Parnou – †16. 4. 1998 Piešťany

95. výročie narodenia

Vedecký pracovník

Študoval na Vysokej poľnohospodárskej škole v Prahe. V r. 1942 – 1950 pracovník ŠM, 1951 – 1952 pôsobil v Povereníctve pôdohospodárstva v Bratislave, od r. 1953 vedecký pracovník Výskumného ústavu rastlinnej výroby v Piešťanoch. V r. 1958 získal kandidatúru. Autor 34 vedeckých prác a 104 odborných článkov. Člen viacerých vedeckých rád pri vysokých školách a výskumných ústavoch.

121

7. 8.

Schiffer, William

26. 8. 1920 Zvončín – 7. 8. 2007 Trnava

5. výročie úmrtia

Sochár, medailér, výtvarník

Detstvo a mladosť prežil v Trnave, účinkoval v Bradlane a ochotníckom divadle. Krátko po oslobodení odišiel študovať do Paríža na École des Beaux, v Paríži aj zostal žiť. Medzi jeho významné životné obdobia patrí študijný pobyt u významného sochára Ivana Meštroviča. V polovici 50. rokov vytvoril kolekciu drobných komorných vitrážových plastík, v ktorých spojil kov a farebné sklo. Realizoval niekoľko monumentálnych diel, z ktorých sú najznámejšie vitrážová plastika sv. Benedikta pre školu v Clevelande, bronzové súsošie sv. Cyrila a Metoda v Ríme, pamätný reliéf M. R. Štefánika v Paríži. Svoje umelecké miesto našiel v tvorbe návrhov na medaily a plakety. Spolupracoval s Francúzskou mincovňou, neskôr na Slovensku s mincovňou v Kremnici. Je autorom vyše 1000 plakiet a medailí. V r. 1997 v deň svojich narodenín venoval Slovenskej republike časť svojej tvorby. Správcom vyše 250 diel sa stalo Západoslovenské múzeum v Trnave. V r. 2001 sa s manželkou presťahoval do Trnavy. Čestný občan mesta Trnava, v r. 2003 mu bol udelený čestný doktorát Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Dňa 31. augusta 2007 mu bolo in memoriam udelené ocenenie Radu Ľudovíta Štúra III. triedy za prínos v oblasti prezentácie slovenskej kultúry v zahraničí.

122

Žvach, Ľudovít

*7. 8. 1907 ? – †20. 10. 1980 Trnava

105. výročie narodenia

Pedagóg, redaktor

Pedagóg, účastník protifašistického odboja. Spoluzakladateľ a redaktor časopisu Trnavské noviny.

123

8. 8.

Kružliak, Tibor MUDr.

*8. 8. 1952 Bratislava – †19. 10. 2010 ?

60. výročie narodenia

Chirurg

Bol jednou z najväčších osobností Slovenskej chirurgickej spoločnosti. Po skončení štúdia začal pracovať v trnavskej nemocnici, vyprofiloval sa na popredného chirurga, od r. 2007 bol primárom chirurgickej kliniky, aktívnym členom viacerých medzinárodných spoločností. Trnavskej chirurgii i celej nemocnici dodával vysokú úroveň. Bol popredným európskym odborníkom v diagnostike a liečbe ochorení konečníka, zaviedol nové vyšetrovacie metódy. Organizoval medzinárodné chirurgické stretnutia. Bol aj pedagógom na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity. V r. 2008 dostal Cenu TTSK v oblasti chirurgie za

celoživotné dielo. V r. 2010 získal Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam.

124

Zanussi, Jozef

*8. 8. 1737 Salzburg, Rakúsko – †po 1818 Trnava

275. výročie narodenia

Cirkevný maliar

Výtvarne sa vzdelával u svojho otca, dvorného maliara salzburského arcibiskupa. Pôsobil v rodisku, od r. 1766 sa stal trnavským mešťanom. Portrétoval cirkevných hodnostárov a namaľoval množstvo oltárnych obrazov v kostoloch v Trnave a okolí. K jeho dielam patrí aj oltár Kostola sv. Štefana v Galante.

125

17. 8.

Koller, Július

*28. 5. 1939 Piešťany - †17. 8. 2007 Bratislava

5. výročie úmrtia

Akademický maliar

V r. 1965 absolvoval štúdium na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Patril ku generácii výtvarníkov, ktorí svojím pôsobením v 60. rokoch 20. storočia prelomili dlhoročnú kultúrnu izoláciu. Bol kmeňovou postavou slovenského konceptuálneho umenia a v posledných rokoch sa stal jedným z mála slovenských umelcov, ktorých kvality oceňuje aj západný umelecký svet. Vystavoval doma aj v zahraničí. Benátske Bienále predstavilo jeho tvorbu v rámci výberu Sny a konflikty. Jeho diela sú v zbierkach Slovenskej národnej galérie, parížskeho Centre G. Pompidou, viedenskej Generali Foundation či londýnskej Tate Gallery.

126

Rosina, Jozef doc., PhDr., CSc.

*15. 7. 1926 Grabštejn, Česko – †17. 8. 2002 Trnava

10. výročie úmrtia

Psychológ, vysokoškolský pedagóg

Gymnázium absolvoval v Trenčíne. Na Univerzite Komenského v Bratislave získal doktorát filozofie v r. 1950. Počas štúdií začal venovať psychológii. Pôsobil ako psychológ vo Vítkovických železiarňach v Ostrave dva roky. V r. 1953 – 1960 pôsobil ako profesor pedagogiky a psychológie na Strednej pedagogickej škole v Trnave. V Trnave vznikol Pedagogický inštitút, kde pôsobil do r. 1964 a potom prešiel na Pedagogickú fakultu UK. Tu vznikla aj katedra psychológie, kde pracoval až do r. 1986. Venoval sa aj publikačnej a vedeckej činnosti. Bol autorom a spoluautorom viacerých stredoškolských učebníc a vysokoškolských skrípt. Veľký význam majú jeho samostatné vedecké a odborné práce, boli preložené do viacerých jazykov a vyšli aj v zahraničí. Venoval sa i prednášateľskej činnosti v Akadémii vzdelávania.

Prednášal i v zahraničí, bol jazykovo zdatný. V r. 1986 – 1991 pôsobil na UK v Bratislave. Bol súdnym znalcom v oblasti psychológie. V r. 1991 – 1998 prednášal forenznú psychológiu na Trnavskej univerzite.

127

Schumera, Ernest Emanuel
tiež Šumera Ernest Emanuel

*14. 1. 1883 Spišské Podhradie – †17. 8. 1962 Trnava

50. výročie úmrtia

Hudobný skladateľ, organista

Bol zázračné dieťa. Už ako šesťročný hral na organe a ako desaťročný koncertoval na husliach. Po nešťastnej náhode oslepol a ponúkol svoje služby františkánskemu rádu v Trnave, kde pôsobil až do smrti. Svoj všestranný hudobný talent uplatnil v kompozícii, interpretácii hudobných diel či pri stavbe organov. Do chrámu sv. Jakuba (františkánsky kostol) na jeho nedeľné koncerty chodili profesori z Budapešti, i z Viedne. V rámci umeleckej tvorby bol aj ekumenickým poslom. Je autorom zvonkohry, ktorú počuť z veže Evanjelického kostola v Trnave. U františkánov má pamätnú tabuľu a mesto Trnava mu udelilo cenu za rozvoj hudobnej kultúry in memoriam.

128

23. 8.

Pavlík, Michal Msgr.
pseud. Michal Všeslav

*23. 8. 1892 Zavar – †27. 5. 1980 Zavar

120. výročie narodenia

Katolícky kňaz

Teológiu študoval v Budapešti v r. 1912 – 1916. V r. 1916 – 1929 kaplán a farár v Radošovciach, Šaštíne a Zbehoch, 1929 – 1932 v Ludaniciach, 1932 – 1977 dekan-farár v Zavare, v r. 1941 monsignor. Počas pôsobenia v Zavare sa stal dekanom, apoštolským administrátorom, pápežským komorníkom. Pracoval vo funkcii cirkevného sudcu. Venoval sa aj liečiteľstvu. Spolupracoval so Spolkom sv. Vojtecha, bol dosť aktívny v publikačnej činnosti. Viaceré publikácie boli preložené do nemčiny a maďarčiny.

129

24. 8.

Jančovič, Pavol

*24. 8. 1927 ? - †13. 7. 1980 ?

85. výročie narodenia

Dôstojník

Základnú školu vychodil v Kátlovciach. Po skončení meštianskej školy v Chtelnici odchádza na gymnázium do Šaštína, potom prestúpil na gymnázium v Trnave, kde zmaturoval. Absolvoval Vojenskú akadémiu v Liptovskom Mikuláši, slúžil v československej armáde, kde dosiahol hodnosť podplukovníka. Za sympatie s "dubčekovou politikou" bol začiatkom 70. rokov minulého storočia preradený do nižšej funkcie, kde zotrval až do svojej smrti.

130

26. 8.

Martinec, Alojz ThDr.

*26. 8. 1917 Čierne Kľačany – †2. 3. 1996 Bratislava, poch. Čierne Kľačany

95. výročie narodenia

Kňaz, vysokoškolský pedagóg

Gymnázium absolvoval v Zlatých Moravciach, teológiu v Bratislave. Ako kaplán pôsobil v Dolnej Krupej a v Novom Meste nad Váhom. V Trnave pôsobil ako profesor náboženstva na biskupskom gymnázium. Neskôr bol správcom farnosti v Dolnej Krupej. Na Cyrilometodskej bohosloveckej fakulte v Bratislave dvakrát

zastával funkciu prodekana. Od r. 1965 bol profesorom Starého zákona, biblických vied, neskôr aj archeológie a biblických jazykov. Prekladal z hebrejčiny a arabčiny. Dlhé roky redigoval Katolícke noviny a v r. 1978 – 1984 bol ich šéfredaktorom.

131

31. 8.

Macák, Anton

*25. 10. 1907 Vištuk – †31. 8. 1972 Revúca

40. výročie úmrtia

Zberateľ folklóru, veršovník

Člen saleziánskej rehole. Teológiu študoval v Ríme. Pôsobil v saleziánskom ústave v Trnave, potom v Galante. Neskôr pôsobil ako duchovný v Šaštíne, v Galante-Hodoch, v Gáni, v Lučenci, v r. 1952 – 1972 administrátor fary v Muráni. Spracoval chrámový spevník, slovenskú pohrebnú liturgiu, venoval sa regionálnej histórii, zberateľ ľudových piesní, porekadiel.

132

September 2012

3. 9.

Čepan, Oskár PhDr., DrSc.**pseud. oč, o. č.**

*27. 2. 1925 Cífer – †3. 9. 1992 Bratislava

20. výročie úmrtia

Literárny teoretik, historik, vedec, kritik, výtvarník, vydavateľ, archeológ, paleontológ, pedagóg, scénograf. Absolvoval gymnázium v Trnave v r. 1944 a Filozofickú fakultu UK v Bratislave v r. 1949. Postupne sa vypracoval na popredného literárneho historika, teoretika a kritika umenia. Jeho kritické práce patria medzi vrcholy domácej povojnovej vedy a sú uznávané aj v zahraničí. Venoval sa oblasti slovenského romantizmu, realizmu a medzivojnovej literatúre. Veľkú pozornosť venoval výtvarnému umeniu. Je jedným z kľúčových predstaviteľov generácie, ktorá významne pozmenila podobu kultúrneho a výtvarného života na Slovensku. V období 60. rokov sa stal zástancom významného bratislavského výtvarného hnutia Konfrontácie. Medzi jeho najčastejšie techniky patrili koláže, kresba, geometrická abstrakcia, maľba, reliéf, olej na plátne. V súčasnosti sa jeho meno v oblasti výtvarnej kultúry spája s každoročným odovzdávaním prestížnej Ceny Oskára Čepana, ktorú udeľuje Nadácia Centrum súčasného výtvarného umenia mladým nadaným výtvarníkom vo veku do 35 rokov. V r. 2006 mu bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam za literárnovednú a umeleckú tvorbu. Žiaľ, osobnosť Oskára Čepana nie je v žiadnych učebných osnovách.

133

5. 9.

Krippel, Móric Ing.

*5. 9. 1867 Kátlovce – †23. 11. 1945 Šopron, Maďarsko

145. výročie narodenia

Lesný inžinier

V r. 1887 – 1890 študoval lesníctvo na Baníckej a lesníckej akadémii v Banskej Štiavnici. Od r. 1880 pomocný lesník v Banskej Bystrici, od r. 1893 na lesnej správe Gheorghieni, v r. 1904 hlavný lesník, v r. 1907 lesmajster, od r. 1908 vedúci Katedry lesnej ťažby a lesného priemyslu Vysokiej školy baníckej a lesníckej v Banskej Štiavnici, v r. 1919 – 1938 v Šoproni, prednášal lesnú ťažbu, lesný priemysel, lúkarstvo, pasienkárstvo, poľovníctvo a náuku o zbraniach, od r. 1926 na dôchodku v Šoproni.

134

9. 9.

Siváček, Vladimír Dr.

*9. 9. 1942 Trnava – †31. 8. 2005 Veľký Krtíš

70. výročie narodenia

Kultúrny pracovník, publicista, bábkar

V r. 1976 – 1990 bol prvým riaditeľom Galérie Jána Koniarka v Trnave. Od r. 1991 riaditeľ Múzea bábkarstvá a hračiek Modrý Kameň. Spracoval významné časti histórie bábkarstva na Slovensku, založil zbierku divadelných bábok. Venoval sa dejinám výtvarného umenia trnavského regiónu, napísal prácu *Výtvarní umelci trnavského okresu v r. 1980*.

135

11. 9.

Heriban, Jozef

*22. 7. 1922 Trnava – †11. 9. 2007 Praha, Česko

5. výročie úmrtia

Operný spevák

Svoju spevácku kariéru ako barytonista začal v zbore SND v Bratislave. Po 2. svetovej vojne odišiel do Prahy. Začal v Divadle 5. května, ktoré sa neskôr zlúčilo s Národným divadlom. Tu pôsobil do r. 1990. Naštudoval množstvo operných postáv, kde naplno využil svoj spevácky talent.

136

13. 9.

Kováč, Jozef

*13. 3. 1921 Orešany – †13. 9. 2002 Trnava

10. výročie úmrtia

Misionár

Filozofiu študoval v Trnave a Brne, teológiu v belgickom Anghiene. V r. 1951 prišiel do Kanady, kde založil stredisko slovenských jezuitov v r. 1957. V r. 1958 odišiel do Paríža, spolupracoval so slovenskou katolíckou misiou.

137

15. 9.

Ondreička, Ján

*24. 03. 1919 Brestovany – †15. 09. 2002 Banská Bystrica

10. výročie úmrtia

Športovec, päsťiar

Narodil sa v Brestovanoch a už od mladosti športoval, venoval sa najmä päsťiarstvu. Odchovanec RTJ a AC Jánošík Trnava. V predvojnových rokoch jeden z najlepších slovenských päsťiarov. Počas SNP pracoval v Považskej Bystrici v ilegálnej skupine L. Lečku. Prvých bojov sa zúčastnil s trnavskou posádkou. Vyše štyri desiatky rokov (43 rokov) bol päsťiarskym rozhodcom. Nositeľ titulu Zaslúžilý rozhodca a ďalších česko-slovenských a sovietskych vyznamenaní, nositeľ verejného uznania za Zaslúhy o rozvoj česko-slovenskej telovýchovy.

138

18. 9.

Bugala, Štefan MUDr.

*11. 8. 1910 Gabčíkovo – †18. 9. 1982 Trnava

30. výročie úmrtia

Lekár

Zať Mikuláša Schneidera-Trnavského. Obvodný lekár s rozsiahlou klientelou, žil a pracoval v Cíferi. Patril medzi výrazné osobnosti spoločenského života v Trnave.

139

Galko, Ladislav

*17. 10. 1926 Trnava – †18. 9. 1987 Bratislava

25. výročie úmrtia

Hudobný publicista, huslista

Po absolvovaní Učiteľského ústavu v Modre vyučoval v r. 1937 – 1949. Bol učiteľom a riaditeľom školy

v Suchej nad Parnou od r. 1946 – 1949. Potom až do r. 1961 pracoval v Matici slovenskej v Martine. Od r. 1961 pracovník Umenovedného ústavu SAV v Bratislave. Pri škole v Suchej založil aj hudobnú školu – hru na husliach. V čase matičného pôsobenia zhromaždil a zaregistroval vyše stotisíc archívnych záznamov rôznych vydaných a rukopisných hudobnín. Najväčším dielom bola reedícia 7-zväzkových *Slovenských spevov* (1972), ktoré detailne zdokumentoval, edične pripravil a doplnil o ďalších 2100 piesní. Hudobné vydavateľstvo Opus mu v r. 1985 udelilo výročnú cenu.

Mesto Trnava v r. 1999 mu udelilo Cenu mesta Trnava in memoriam.

140

23. 9.

Dóka, Jozef st.

*22. 10. 1926 Opoj – †23. 9. 2002 Trnava

10. výročie úmrtia

Akademický maliar, fotograf

Narodil sa v rodine fotografa. Do svojich dvanástich rokov žil u tety v Berlíne. Po návrate do Serede sa začal zaujímať o fotografovanie v ateliéri svojho otca. Fotografriu začal študovať na umeleckej škole najskôr v Bratislave, potom v Prahe. V Trnave začal spolupracovať s maliarom Júliusom Bartekom. Dvojica Dóka-Bartek bola v r. 1959 – 1960 víťazom anonymnej súťaže na výzdobu trnavského divadla. Spolu zrealizovali viaceré práce v architektúre technikami ako štukolustro, mozaika, freska, vitráž, ap. Venoval sa aj komornej tvorbe.

141

27. 9.

Jedlička, Milan Ing., PhD.

*27. 9. 1947 Zeleneč – †16. 4. 2008 Trnava

65. výročie narodenia

Vysokoškolský pedagóg, odborný publicista, básnik

V r. 1962 – 1966 študoval na Strednej priemyselnej škole v Trnave, v r. 1977 – 1982 odbor ekonomické informácie a kontrola na Fakulte riadenia VŠE v Bratislave. Pôsobil ako technik v Drevine v Trnave, v r. 1966 – 1969 v elektrárni Jaslovské Bohunice, v r. 1969 – 1971 vo Vítkovických železiarňach v Ostrave, 1971 – 1982 v Skloplaste, 1982 – 1988 v Tatraskle, od r. 1988 prednášal marketing, marketingovú stratégiu a manažérstvo podniku na Katedre manažmentu a kvality Materiálovo-technologickej fakulty STU v Trnave. Od r. 2000 prednášal na Fakulte masmediálnej komunikácie UCM v Trnave a v tom istom roku pôsobil ako prorektor tejto univerzity. Básne publikoval od r. 1963 časopisecky, knižne debutoval básnickou zbierkou *Doliny* (1997). Výbery z dovedy nepublikovanej poézie vyšli v zbierkach *Kontinuita* (1997), *Polnoc – koniec či začiatok?! – Smädné dažde* (1999 - dvojbierka), *Obrazová príloha* (2001) a *Prietočné hodiny* (2003), *Solilokvium* (2007). Rok po smrti vyšla básnická zbierka *Rybia pantomíma* (2009). Napísal dve divadelné hry. Je autorom viacerých významných odborných publikácií, vysokoškolských skript, odborných textov.

142

28. 9.

Mahler, Eduard PhDr.

*28. 9. 1857 Cífer – †29. 6. 1945 Budapešť, Maďarsko

155. výročie narodenia

Orientalista, archeológ

Zaoberal sa dejinami Blízkeho východu. Autor niekoľkých monografií.

143

Október 2012

1. 10.

Benau, Dezider**pseud. D. Biedny**

*3. 5. 1905 Trnava – †1. 10. 1962 Bratislava

50. výročie úmrtia

Odborársky predák, redaktor, typograf

Ľudovú a meštiansku školu vychodil v Trnave, vyučil sa za typografa. V r. 1922 – 1930 sadzač v Košiciach a v Prahe, 1931 – 1938 tajomník celoslovenského sekretariátu sociálnodemokratického Odborového združenia československého, od októbra 1938 väznený, s pomocou nórskeho sociálneho demokrata emigroval do Nórska, 1939 – 1941 sadzač v Oslo a Štokholme, v r. 1941 odišiel s rodinou do USA, 1941 – 1945 šéfredaktor Newyorského denníka, 1945 – 1951 vedúci kultúrno-propagačnej komisie SOR, riaditeľ nakladateľstva Práca, v r. 1951 obvinený z protištátnej činnosti a do r. 1955 väznený, od r. 1955 sadzač a korektor v Bratislave. Jeden z vedúcich predstaviteľov sociálno-demokratických odborov na Slovensku. Organizátor odborárskej práce, rečník na členských schôdzach, angažoval sa najmä v osвете, kultúre, osobitne v Robotníckej akadémii. V 30. rokoch minulého storočia odmietal politickú spoluprácu s KSČ. Po návrate do ČSR z emigrácie člen najvyšších orgánov odborového hnutia. Literárne činný. Napokon sa stal obeťou komunistického režimu, v r. 1969 občiansky a politicky rehabilitovaný a in memoriam vyznamenaný Radom práce.

144

3. 10.

Bernolák, Anton

*3. 10. 1762 Slanica – †15. 1. 1813 Nové Zámky

250. výročie narodenia

Jazykovedec, národovec

V r. 1780 – 1782 študoval filozofiu v Trnave, teológiu vo Viedni a Bratislave. Pôsobil ako kaplán v Bernolákove, 1791 – 1797 tajomník arcibiskupského vikariátu v Trnave, ako dekan a kňaz v Nových Zámkoch. Základný význam majú jeho jazykovedné práce. Do dejín slovenského národa sa zapísal ako prvý kodifikátor spisovnej slovenčiny (1787). Bol zakladateľom a vedúcou osobnosťou Slovenského učeného tovarišstva.

145

4. 10.

Hoblík, Ján Efrém

*7. 3. 1910 Dolný Štefanov – †4. 10. 2002 Trnava

10. výročie úmrtia

Diakon

Po skončení gymnázia nastúpil do františkánskeho kláštora v Trnave. Tu viedol divadelný ochotnícky spolok. Neskôr pôsobil na Tulipáne ako organista a vyučoval náboženstvo. Začal sa venovať mládeži, založil cirkevný spevokol, nacvičovali a hrali divadelné predstavenia, venovali sa športu. V apríli 1950 odišiel s ostatnými spolubratmi do Hronského Beňadiku, kde pracoval ako robotník. Po návrate do Trnavy začal navštevovať Ľudové konzervatórium, aby získal kvalifikáciu na vykonávanie organistu. Po r. 1968 pôsobil ako organista vo františkánskej kostole a neskôr v kostole sv. Jozefa, kde viedol spevokol. V r. 2005 mu bolo udelené Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava in memoriam.

146

Slota, Juraj

tiež Slotta Juraj, Rajecký Juraj

*24. 3. 1819 Rajec – †4. 10. 1882 Leopoldov, poch. Voderady

130. výročie úmrtia

Publicista, redaktor, učiteľ

Prvý správca Spolku sv. Vojtecha a redaktor katolíckych periodík v Trnave, od r. 1878 farár v Dolných Voderadoch, dekan a škôldozorca dištriktu Veľké Kostolany.

147

6. 10.

Melioris, Ladislav prof., RNDr., DrSc.

*20. 8. 1934 Trnava – †6. 10. 2007 Bratislava

5. výročie úmrtia

Vysokoškolský pedagóg, hydrogeológ

Popredný predstaviteľ slovenskej vedy o podzemnej vode – hydrogeológie, zakladateľ Katedry hydrogeológie na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského. Žiak prof. A. M. Ovčinnikova, zakladateľa modernej hydrogeológie na Slovensku. Jeho vedeckovýskumná činnosť sa realizovala v dvoch sférach. Časť svojho vedeckého potenciálu venoval analýze a rozpracovaniu metodiky výskumu a prieskumu hydrogeologických pomerov horských oblastí (Západné a Vysoké Tatry). Rozhodujúcou oblasťou jeho vedeckého záujmu boli a sú minerálne a termálne vody. Výsledky jeho prác predstavujú prínos k riešeniu genézy a režimu minerálnych vôd, ich ochrane (komplexné riešenie genézy, využívania a ochrany minerálnych vôd v Kalinčiakove, Santovke, Dudinciach a Slatine). Počas prednáškového pobytu na Universidad de Oriente v Santiago de Cuba napísal v španielskom jazyku prvú učebnicu všeobecnej hydrogeológie na Kube.

Výsledky svojej práce a úroveň slovenskej hydrogeológie prezentoval na desiatkach vedeckých konferencií a sympózií. V zahraničí prednášal v Sofii, Krynici, Granade, Moskve, Vilniuse, Madride, Kyjeve, Monterrey, Pekine, Irbide, Washingtone, Pittsburgu, Nikózii, Ponteverde a inde. Je autorom a spoluautorom viac ako 150 vedeckých a odborných článkov a 3 monografií.

Nositeľ mnohých vyznamenaní.

148

12. 10.

Miklovič, Ernest

*12. 10. 1907 Trnava – †1. 8. 1977 ?, poch. Dobrá Voda

35. výročie úmrtia

Spisovateľ, pedagóg

Spisovateľ pre deti a mládež, autor učebníc a pedagóg. V r. 1926 absolvoval Učiteľský ústav v Modre. V r. 1927 študoval na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Učil v Chtelnici, odborný učiteľ v Seredi. Riaditeľ dievčenskej meštianskej školy v Trnave. Zúčastnil sa ako dôstojník SNP. Učiteľ na Pedagogickom inštitúte v Trnave. R. 1968 zaslúžilý učiteľ. Autor učebníc a diel: *Malý pochtár* (1935), *Moja vlasť* (1947), *Pedagogická prax* (1971), *Teória vecného učenia* (1975).

149

Pollák, Ladislav Ľudovít

*16. 11. 1912 Koplastovce – †12. 10. 2002 Piešťany

10. výročie úmrtia

Akademický sochár

Študoval v Hořiciach a na AVU v Prahe. Pôsobil ako slobodný umelec v Piešťanoch.

150

21. 10.

Kupec, Ivan

vlastným menom Kunoš Ivan

*21. 10. 1922 Hlohovec – †15. 5. 1995 Bratislava

90. výročie narodenia

Básnik

Pôvodným menom sa volal Ivan Kunoš, no v r. 1941 prijal meno Ivan Kupec. Po maturite na gymnáziu v r. 1942 absolvoval päť semestrov štúdia odboru slovenský jazyk a filozofia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

Celý život pôsobil ako novinársky alebo vydavateľský redaktor. Prvú básnickú zbierku *Podľa hviezd meniť masky* (1940) vydal pod vlastným menom. Prihlásil sa v nej k poetike nadrealizmu. Ďalšiu zbierku *Nížinami výšinami* (1955) vydal až po pätnástich rokoch a ďalšiu *Mušľa* (1961) po šiestich rokoch. Tieto dlhé časové rozpätia medzi jeho básnickými vystúpeniami treba vnímať aj ako básnikovu pochybnosť o správnosti vtedajšieho spoločenského vývinu, ale aj o správnosti vývinových ciest slovenskej lyriky, hlboko nasiaknutej vtedajšou vládnuou ideológiou. Ako básnik sa našiel až v šesťdesiatych rokoch, keď v priebehu piatich rokov vydal tri myšlienkovito i umelecky zrelé básnické zbierky *Mahonai* (1964), *Vyzliekanie z hnevov* (1965) a *Hodina anjelom* (1968). Spoločenská situácia po r. 1968 mu ako básnikovi nepriala. A tak sa prihlásil až po dvoch desaťročiach, keď vydal zbierky *Tieňohra* (1988) a *Knihá tieňov* (1990). Bol aj významným prekladateľom z orientálnej, čínskej, ruskej a nemeckej poézie.

151

Zelliger, Jozef

*21. 10. 1837 Senica – †31. 8. 1886 Trnava

175. výročie narodenia

Pedagóg

Navštevoval gymnázium v Skalici, Bratislave, Nových Zámkoch. Ako učiteľ pôsobil v Starej Turej, Veľkých Levároch, Zohore. Od r. 1865 bol riaditeľom sirotinca v Malackách, kde založil a viedol miestny spevokol. Neskôr pôsobil na učiteľskom ústave v Trnave, v nasledujúcom roku sa stal riaditeľom. Tento učiteľský ústav bol posledným v bývalom Uhorsku, na ktorom sa do r. 1885 vyučovala raz týždenne jedna hodina slovenčiny. V Trnave bol aj predsedom spolku učiteľov. Bol vynikajúcim pedagógom, bol obľúbený medzi žiakmi i učiteľmi. Napísal, zostavil, preložil veľa pedagogických a iných odborných prác hlavne v slovenčine, ale aj v maďarčine a nemčine. Redigoval výročné správy Učiteľského ústavu v Trnave v r. 1876 – 1883. Prispieval do časopisu *Cyryll a Method*, *Obzor*, *Priateľ školy a literatúry*, *Tatran*.

152

24. 10.

Moyzes, Štefan PhDr.

tiež Moyses Štefan

*24. 10. 1797 Veselé – †5. 7. 1869 Žiar nad Hronom

215. výročie narodenia

Arcibiskup, národovec, zakladateľ Matice slovenskej

Pochádzal z chudobnej roľníckej rodiny a ako dieťa osirel. Úplnej siroty sa ujali bezdetní manželia Jelenčíkovci. Gymnázium a filozofické štúdiá absolvoval v Trnave, teológiu v Pešti a v Ostrihome. Za kňaza bol vysvätený v r. 1821. Pôsobil ako kaplán vo viacerých farnostiach ostrihomskej diecézy, neskôr pôsobil

v Chorvátsku. V januári 1830 sa stal profesorom záhrebskej akadémie. V r. 1847 ho vymenovali za kanonika záhrebskej kapituly a zvolili za poslanca na uhorský snem. Bol podporovateľom návrhov Ľudovíta Štúra, ktoré predložil na uhorskom sneme v r. 1848 na opätovné zavedenie materinského jazyka na základných školách a pri bohoslužbách. V r. 1850 bol vymenovaný za banskobystrického biskupa. Spolu s ďalšími slovenskými vlastencami budoval slovenské gymnáziá, napríklad gymnázium v Banskej Bystrici. Na čele slovenskej delegácie predstúpil 12. decembra 1861 pred cisára Františka Jozefa I., aby mu predložil prosbopis Slovákov a Memorandum slovenského národa. 3. augusta 1863 sa stal prvým predsedom Matice slovenskej. Jeho zásluhou Svätá stolica súhlasila, aby sa sviatok Cyrila a Metoda svätil 5. júla. Štefan Moyzes bol v našich národných dejinách osobnosťou, ktorá bola rešpektovaná celým národom. Základná škola v Tesárskych Mlyňanoch dnes nesie meno tejto významnej osobnosti slovenských dejín (Základná škola Štefana Moysesu).

153

25. 10.

Macák, Anton

*25. 10. 1907 Vištuk – †31. 8. 1972 Revúca

105. výročie narodenia

Zberateľ folklóru, veršovník

Člen saleziánskej rehole. Teológiu študoval v Ríme. Pôsobil v saleziánskom ústave v Trnave, potom v Galante. Neskôr pôsobil ako duchovný v Šaštíne, v Galante-Hodoch, v Gáni, v Lučenci, v r. 1952 – 1972 administrátor fary v Muráni. Spracoval chrámový spevník, slovenskú pohrebnú liturgiu, venoval sa regionálnej histórii, zberateľ ľudových piesní, porekadiel.

154

27. 10.

Belička, Ján

pseud. Macík, Micka

*27. 10. 1932 Trnava – †3. 8. 1995 Bratislava

80. výročie narodenia

Redaktor

Študoval na gymnáziu v Trnave, pracoval ako redaktor vo viacerých podnikových časopisoch, napr. Svit práce, Podtatranský baník, Novátor v trnavskom podniku Kovosmalt, 1961 – 1992 vo vydavateľstve Obzor, z toho v r. 1959 – 1971 v redakcii Krížovkára a hádankára, 1976 – 1992 šéfredaktor Lišiaka. Špičkový riešiteľ krížoviek a hádaniek, spoluzakladateľ a v r. 1955 – 1959 vedúci krúžku trnavských Dumátorov. Autor mnohých krížovkárskejších a hádankárskych publikácií.

155

28. 10.

Alexander, Zigmund

*?1830 Vrbovce – †28. 10. 1912 Piešťany

100. výročie úmrtia

Lekár, balneológ

Medicínu študoval na peštianskej univerzite. Pôsobil ako lekár vo Vrbovom, vo Zvolene, od r. 1883 kúpeľný lekár v Piešťanoch. Autor práce o liečivých účinkoch piešťanských kúpeľov.

156

29. 10.

Csere, Elemér RNDr.

*16. 1. 1917 Sobrance – †29. 10. 1992 Sobrance

20. výročie úmrtia

Farmaceut, astronóm, pedagóg

Lekárnik vo Svodíne, vedúci technickej kontroly v Slovakofarme v Hlohovci. Zakladateľ astronomického krúžku a hvezdárne v Hlohovci. V r. 1972 – 1982 riaditeľ Krajskej hvezdárne v Hlohovci.

157

30. 10.

Plank, Ján Mons.

*30. 10. 1927 Blatné - †30. 11. 2010 Blatné

85. výročie narodenia

Kňaz

Za kňaza bol vysvätený 25. augusta 1968. Od toho istého roku pôsobil ako kaplán v Novom Meste nad Váhom, od r. 1971 ako ceremoniár a napokon od r. 1973 ako archivár Biskupského úradu v Trnave. Titul pápežského kaplána monsignor mu bol udelený v r. 1973. Od r. 1982 bol administrátorom a potom farárom v obci Nová Dedina pri Leviciach. Pastoračnú činnosť v nej vykonával vyše 25 rokov. V júli 2008 odišiel na odpočinok do rodnej obce Blatné.

158

November 2012

1. 11.

Mocko, Zdenko

*2. 9. 1930 Nové Zámky – †1. 11. 1997 Galanta, poch. Sered'

15. výročie úmrtia

Geograf

Prorektor Ekonomickej univerzity v Bratislave, významný geograf, podporoval študentov geografie, vo svojich prácach sa zamerával aj na hodnotenie vínnych oblastí Slovenska. Zberateľ a mecén výtvarného umenia. Žil v Trnave, pochovaný je v Seredi.

159

2. 11.

Jankovič, Vendelín PhDr., CSc.

*27. 7. 1915 Cífer – †2. 11. 1997 Báhoň

15. výročie úmrtia

Historik, bibliograf

Študoval na gymnáziu v Banskej Štiavnici a Bratislave v r. 1926 – 1934. V r. 1934 – 1938 študoval slovenčinu a dejepis na FFUK v Bratislave, v r. 1939 – 1947 pracovník Krajinského archívu, v r. 1947 zatknutý a v zinscenovanom procese odsúdený na sedem rokov. V období totalitného režimu ho z účasti na vedeckom živote vylúčili. V r. 1959 – 1980 bol vedeckým pracovníkom Ústavu pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody. Popredný slovenský historik, bibliograf, pamiatkár a archivár. Svojou činnosťou sa výraznou mierou zaslúžil o zdokumentovanie a záchranu viacerých kultúrnych pamiatok na Slovensku. Autor štúdií z dejín Cífera (1991), Trnavy (1988) a Trnavskej univerzity (1995). Veľmi významným počinom patrí zostavenie *Bibliografie k dejinám Slovenska* (1997). Vedúci autorského kolektívu diela *Národné kultúrne pamiatky na Slovensku* (1980). Publikoval vyše 350 štúdií a článkov v slovenskej a zahraničnej tlači. V r. 1996 mu SAV udelila zlatú čestnú plaketu Ľ. Štúra za zásluhy v spoločenských vedách. V r. 1997 mu bola udelená Cena Daniela Rapanta za celoživotné dielo v oblasti historických vied. Je prvým čestným občanom Cífera. Držiteľ Ceny mesta Trnava za r. 2005 in memoriam.

160

Kostolányiová, Eva

*2. 11. 1942 Trnava – †3. 10. 1975 Bratislava, poch. Trnava

70. výročie narodenia

Speváčka populárnych piesní, tanečnica, herečka

Vlastným menom Eva Vermešová. Od r. 1956 pôsobila v SLUK-u, neskôr vo Vojenskom umeleckom súbore, od r. 1968 v slobodnom povolání. Účinkovala v televíznom muzikále Mamzelle Nitouche (1972). Úspešná bola aj na Bratislavskej lýre, kde v r. 1974 získala bronzovú lýru s piesňou Dobré ráno želám. Mala príjemne zafarbený hlas, kultivovaný prejav. V jej repertoári boli väčšinou lyrické a melodické piesne. Pri príležitosti 35. výročia jej úmrtia jej bola udelená Cena TTSK in memoriam.

161

4. 11.

Kolesíková, Mária

*2. 5. 1922 ? – †4. 11. 1997 ?

15. výročie úmrtia

Úradníčka, právnička

Študovala na Obchodnej akadémii v Trnave, ktorú skončila s maturitou v r. 1946. Na Právnickej fakulte UK v Bratislave ukončila štúdium občianskeho práva. Pracovala v štátnej správe. V rámci činnosti Slovenskej katolíckej mládeže (SKM) v Kátlovciach viedla spevokol, ktorý účinkoval pri rozličných slávnostných príležitostiach, najmä pri cirkevných sviatkoch. Hrala na gitare a príležitostne aj na organe v kostole. Angažovala sa aj pri účinkovaní kátlovských ochotníkov, kde režírovala viacero divadelných hier, v ktorých si aj sama zahrala. Okrem spevu sa zaujímala o fotografovanie, pričom viacero starších fotografií Kátloviec z obdobia po 2. svetovej vojne zachytil práve objektív jej fotoaparátu. Okrem toho bola členkou poľovníckeho spolku, čo bolo v tom čase považované za veľkú zvláštnosť.

162

6. 11.

Lami, Ján ThDr.

*6. 11. 1702 Baráti, Maďarsko – †24. 10. 1743 Trnava

310. výročie narodenia

Cirkevný hodnostár

Pastoračne pôsobil od r. 1730 v Sládkovičove, od r. 1755 v Seredi. Postupne ostrihomský kanonik, hontiansky archidiakon, riaditeľ kňazského seminára v Trnave.

163

13. 11.

Gábriš, Július Mons., RNDr., ThDr.

*5. 12. 1913 Tesárske Mlyňany – †13. 11. 1987 Trnava, poch. Tesárske Mlyňany

25. výročie úmrtia

Arcibiskup

V r. 1933 maturoval na gymnáziu v Zlatých Moravciach. Po maturite ho prijali do biskupského seminára v Trnave, kde študoval tri roky až do zriadenia teologickej fakulty v Bratislave (1936), kde svoje štúdium dokončil. Za kňaza bol vysvätený 26. júna 1938 biskupom ThDr. Pavlom Jantauschom. Ako kaplán pôsobil v Tekovských Lužanoch, Holíči, Stupave a Mojmirovciach. V r. 1938 – 1944 absolvoval filozofickú a prírodovedeckú fakultu v Bratislave. Štúdium ukončil 25. novembra 1944 doktorátom. Od septembra 1941 do r. 1950 učil na biskupskom gymnáziu v Trnave dejepis, zemepis a národné hospodárstvo. V r. 1950 sa stal kaplánom v Mojmirovciach. V r. 1951 ho menovali za správcu farnosti v Jablonici. V r. 1962 ho biskup Ambróz Lazík menoval do Nového Mesta nad Váhom za správcu farnosti a prepošta novomestskej prepozitúry Panny Márie. 15. mája 1968 bol menovaný za generálneho vikára Apoštolskej administratúry v Trnave a od 19. februára 1969 za Apoštolského administrátora ad nutum. Po zriadení slovenskej cirkevnej provincie koncom roka 1977 bola trnavská apoštolská administratúra povýšená na arcidiecézu a stal sa prvým administrátorom trnavskej arcidiecézy. Pápež Ján Pavol II. ocenil jeho úsilie udelením hodnosti titulárneho arcibiskupa. O tomto menovaní sa vedelo iba tajne, kvôli komunistickému režimu. Oficiálne sa zverejnilo až po jeho smrti. V r. 1997 mu bolo udelené Čestné občianstvo in memoriam za celoživotné dielo v duchovnej a pedagogickej oblasti.

164

14. 11.

Šturdík, Jozef

*13. 3. 1920 Križovany nad Dudváhom – †14. 11. 1992 Bratislava

20. výročie úmrtia

Akademický maliar, grafik, ilustrátor

V r. 1939 – 1942 študoval na oddelení kreslenia a maľovania SVŠT v Bratislave, v r. 1944 na viedenskej Akadémii výtvarných umení, v r. 1946 štípendista na École des Beaux arts v Paríži. V r. 1945 – 1948 pedagóg na SVŠT v Bratislave, potom slobodný umelec. Príslušník výtvarnej generácie 2. sv. vojny, ktorá sa pod vplyvom zážitkov z nej zamerala na umenie proti násiliu. K Trnave ho viažu roky gymnaziálnych štúdií. Spočiatku sa venoval tvorbe figurálnych štúdií a zátiší. Od konca 40-tych dominoval u neho impresívny, poetizujúci prejav v krajinomaľbách, kresbách a ilustráciách. K odkazu humanizmu sa prihlásil cyklami *Ermítážny zápisník* a *Hispanýsky zápisník*. Autor básnických zbierok *Polokružie* (1971) a *Precitnutie* (1987). Funkcionár Zväzu slovenských výtvarných umelcov. Zúčastnil sa na kolektívnych výstavách v Maďarsku, Poľsku, Juhoslávii, Rakúsku, ZSSR, Bulharsku a Mongolsku. V r. 1973 bol menovaný zaslúžilým a v r. 1980 národným umelcom.

165

16. 11.

Pollák, Ladislav Ľudovít

*16. 11. 1912 Koplastovce – †12. 10. 2002 Piešťany

100. výročie narodenia

Akademický sochár. Študoval v Hořiciach a na AVU v Prahe. Pôsobil ako slobodný umelec v Piešťanoch.

166

17. 11.

Hirner, Alexander**pseud. Radlický**

*13. 12. 1911 Smolenice – †17. 11. 1987 Bratislava

25. výročie úmrtia

Sociológ, filozof

V r. 1924 – 1933 študoval na gymnáziách v Šaštíne, Kláštore pod Znievom a v Trnave, r. 1933 – 1937 slovenčinu a filozofiu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, r. 1941 štatistiku, populacionistiku a demografiu na univerzite v Ríme, r. 1948 – 1949 faktorovú analýzu na Sorbonne v Paríži. V r. 1934 – 1936 regenschori, r. 1936 – 1937 pracovník Okresnej starostlivosti o mládež v Pezinku, v r. 1937 – 1939 absolvoval vojenskú prezenčnú službu, v r. 1941 – 1953 pracovník Matice slovenskej, v r. 1953 – 1958 šéfredaktor Vydavateľstva Osveta v Martine. V r. 1958 nespravodlivo obvinený z buržoázneho nacionalizmu a odsúdený, v r. 1958 – 1966 väznený. V r. 1966 – 1967 redaktor Slovenského vydavateľstva technickej literatúry, v r. 1967 – 1968 pracovník Čs. výskumného ústavu práce, v r. 1968 – 1977 Ústavu filozofie a sociológie SAV, súčasne v r. 1969 – 1977 prednášal sociológiu na Filozofickej fakulte UK, v r. 1977 – 1978 pracovník Výskumného ústavu životnej úrovne, r. 1979 – 1984 Slovenskej pedagogickej knižnice a ústavu školských informácií v Bratislave, kde žil od r. 1984 na dôchodku. Vynikajúci slovenský sociológ a filozof, autor početných knižne vydaných sociologických monografií (*Človek a spoločnosť* (1945), *Dedina na prerode* (1967), *Sociálna kontrola* (1973)), ako aj štúdií publikovaných v domácej i zahraničnej tlači. Dejín literatúry národného obrodzenia sa týkali viaceré jeho štúdie, články a kultúrohistorická monografia *Ján Feješ, jeho dielo a myšlienková sústava* (1942). Napísal knihu sociologických úvah a eseji *Veda a umenie ako konsolidačný činiteľ* (1947), v posmrtno vydaných memoároch *Matičná myšlienka*.

167

20. 11.

Elbert, Karol

*19. 12. 1911 Trnava – †20. 11. 1997 Bratislava

15. výročie úmrtia

Hudobný skladateľ

V r. 1932 – 1936 študoval na Hudobnej a dramatickej akadémii v Bratislave. V r. 1936 – 1937 pôsobil ako korepetítor v Mestskom divadle v Opave, v r. 1937 – 1939 korepetítor a dirigent operety vo Východoslovenskom divadle v Košiciach. V r. 1948 – 1952 dirigent operetného súboru na Novej scéne v Bratislave. Od r. 1953 redaktor a lektor zábavnej hudby v Československom rozhlase v Bratislave. V r. 1970 dostal Cenu Zväzu slovenských skladateľov, v r. 1973 sa stal zaslúžilým umelcom. Najvýznamnejšia je jeho tvorba tanečných piesní, ktorými priniesol do slovenskej populárnej hudby náročnejšie umelecké kritériá. Napísal viac ako 200 skladieb. Napísal viacero hitov, najčastejšími textármi boli Otto Kaušitz a Vít Ilek. Písal skladby aj pre dychové súbory, pochody, vojenské piesne, scénickú hudbu, operety. Nositeľ ceny mesta Trnava.

168

26. 11.

Škarnicel-Hlohovský, Belo

*26. 11. 1917 Hlohovec – †16. 7. 1981 ? Nemecko

95. výročie narodenia

Cestovateľ, reportér

Priekopník slovenského cestopisu. Dosiahol právnické vzdelanie, ale napokon svoju životnú dráhu spojil s cestovaním a písaním cestopisných kníh. Známy je najmä staršej generácii, pretože jeho najznámejšie diela vyšli ešte pred jeho emigráciou v r. 1949. Dovtedy pracoval ako reportér týždenníka Nový svet. Veľký ohlas v zahraničí mala jeho prvotina *Taká si Európa* z r. 1946 o jej obyvateľoch poznačených druhou svetovou vojnou. Druhá kniha *Afrika čierna a biela* bola vydaná v r. 1947. Po opustení republiky sa na dlhé roky odmlčal a až treťou knihou *Láska, hry a dobrodružstvá*, ktorá vyšla v r. 1992 sa vrátil do povedomia slovenskej čitateľskej verejnosti. Je to jeho autobiografia, kde opisuje svoj život v Monte Carle a v Paríži. Napokon v r. 1958 sa usadil v malom mestečku pri Frankfurte nad Mohanom, kde žil až do svojej smrti.

169

Kubovičová, Vilma

*10. 4. 1906 Dolné Bučany – †? 11. 1972 New York, USA

40. výročie úmrtia

Kultúrna pracovníčka

Za prácou odišla do USA ako mladé dievča. Zamestnala sa ako opatrovatelka detí v rodine neďaleko New Yorku. Už od začiatku pobytu v USA sa podieľala na práci vo viacerých spolkoch a organizáciách. Zapojila sa do krajského života, do Sokola, Živeny a do Slovenského literárneho krúžku Národ. Pomáhala v Slovenskej národnej škole a účinkovala takmer polstoročie v ochotníckom divadle. Najviac sa venovala práci v Živene, bola dlhoročnou podpredsedníčkou a predsedníčkou I. odboru Živeny v New Yorku.

170

December 2012

1. 12.

Malatinský Anton

*15. 1. 1920 Trnava – †1. 12. 1992 Trnava

20. výročie úmrtia

Futbalista, futbalový tréner

Študoval na Obchodnej akadémii v Trnave, absolvoval trénerskú školu pri FTVŠ Univerzity Karlovej v Prahe. Ako hráč pôsobil v prvoligových oddieloch Spartak Trnava a Slovan Bratislava. Od r. 1968 pôsobil ako profesionálny tréner. Bol medzinárodne uznávaným futbalovým odborníkom. V r. 1997 po ňom pomenovali štadión Spartaka Trnava a tiež mu bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnavy in memoriam (1997).

171

7. 12.

Hečko, Vít'azoslav**pseud. Peter Zuzík, Vladimír Hôrka**

*5. 12. 1919 Suchá nad Parnou – †7. 12. 1972 Bratislava

40. výročie úmrtia

Prekladateľ

Brat Blahoslava a Františka Hečkovcov. R. 1933 – 1941 študoval na gymnáziu v Trnave, v r. 1941 – 1944 a v r. 1948 – 1949 filozofiu a francúzštinu na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave. R. 1945 – 1948 pracovník Čs. rozhlasu, v r. 1948 – 1949 pracoval v Štatistickom úrade, v r. 1949 – 1972 vo vydavateľstve poľnohospodárskej literatúry Oráč (neskôr Príroda), kde založil beletristické edície Trofeje a Zálomky, súčasne v r. 1966 – 1972 externý lektor slovinčiny na Katedre slavistiky Filozofickej fakulty UK v Bratislave. Literárne začal pracovať v r. 1936 – 1939, keď uverejnil básnické pokusy v časopisoch Plameň a Rozvoj, ale až posmrtné zásluhou V. Turčányho vyšla jeho jediná zbierka *Vysvedčenie* (1979). Pre deti spoluautorsky pripravil zbierku príležitostných básní *Kalendár menín a kvetín* (1972). Ťažisko jeho literárnych aktivít je v prekladateľskej tvorbe, venoval sa románskym literatúram, z ktorých preložil najmä dramatické a prozaické diela zo španielčiny, z francúzštiny, rumunčiny a taliančiny, prekladal literatúru juhoslovanských národov. Sporadicky sa venoval prekladu z nemčiny a čínštiny. Autor učebníc slovinčiny *Slovensko berilo* (1972) a *Základy slovinskej gramatiky* (1978), nedokončil slovinsko-slovenský slovník.

172

Lazík, Ambróz Mons. ThDr.

*7. 12. 1897 Trstín – †20. 4. 1969 Trnava, poch. Trstín

115. výročie narodenia

Biskup

Od 8. júna 1947 apoštolský administrátor v Trnave, na biskupa bol vysvätený 14. augusta 1949. Svojou diplomaciou prispel k úprave pomerov medzi cirkvou a štátom. Po maturite v malom seminári v Trnave nastúpil v r. 1917 vojenskú službu, z ktorej sa vrátil v r. 1919 a pokračoval v bohosloveckých štúdiách v Nitre. Kňazské svätenie prijal 29. júna 1922 v Nitre. Kaplánom bol v Dvoroch nad Žitavou a v Nových Zámkoch. V r. 1925 sa stal biskupským archivárom-tajomníkom, potom kancelárom. V r. 1933 získal doktorát z teológie. V r. 1936 - 1940 bol generálnym vikárom Trnavskej apoštolskej administratúry. V r. 1938 dostal tituly apoštolského protonotára, kanonika Bratislavskej družnej kapituly a bol vymenovaný za rektora Kňazského seminára v Bratislave. V r. 1942 bol menovaný za trnavského farára. V r. 1945 bol znovu menovaný za generálneho vikára. Po smrti Mons. ThDr. Pavla Jantauscha sa stal administrátorom

Trnavskej apoštolskej administratúry. 14. augusta 1949 bol v Trnave konsekrovaný za biskupa ako titulárny biskup appijský. V r. 1950 - 1951 bol izolovaný orgánmi komunistickej štátnej bezpečnosti vo svojej rezidencii v Trnave.

173

8. 12.

Odler, Ján

pôv. Adler Ján

*8. 12. 1692 Dechtice – †? Dechtice

320. výročie narodenia

Džbankár

Člen habánskej džbankárskej rodiny, ktorá pôsobila v 17. storočí v Bolerázi a Dechticiach. Jeho práce sú dôkazom vysokého umeleckého remesla a prispeli k rozvoju fajansovej výroby na Slovensku.

174

10. 12.

Šiška, Štefan Ing.

*17. 3. 1922 ? – †10. 12. 1982 ?

30. výročie úmrtia

Včelár, ekonóm

Bol včelárom, ekonómom na hotelovej škole, neskôr námestník v hoteli v Piešťanoch, predseda piešťanského zväzu včelárov, funkcionár na Ústrednom zväze slovenských včelárov v Bratislave. Pri spracovaní medu využíval špeciálny stroj na odviečkovanie, založený na batériovom pohone, v širšom meradle sa však tento zlepšovák neujal. Za jeho činnosť ho Zväz včelárov ocenil zlatou a striebornou medailou.

175

14. 12.

Rehlingen, Anton

*14. 12. 1807 Černošín – †9. 3. 1834 Trnava

205. výročie narodenia

Pedagóg

Spolupracovník Terézie Brunšvikovej, tajomník ňou založeného spolku pre predškolskú výchovu. V r. 1832 založil detskú opatrovňu v Trnave, jednu z prvých na Slovensku, ktorá pod jeho vedením dosahovala výborné výsledky v starostlivosti o deti. Autor publikácie o materských školách. Písal aj básne.

176

15. 12.

Čambál, Andrej

*15. 12. 1867 Abrahám – †12. 4. 1934 Trnava

145. výročie narodenia

Cirkevný spisovateľ

Študoval na gymnáziu v Trnave, teológiu v Ostrihome. Pôsobil ako kaplán a učiteľ náboženstva v Modre, kazateľ a predstavený rehoľného domu v Trnave. V náboženskej spisbe propagátor pútnických miest. Autor diela *Pašiové hry*.

177

16. 12.

Kodály, Zoltán

*16. 12. 1882 Kecskemét, Maďarsko – †6. 3. 1967 Budapešť, Maďarsko

130. výročie narodenia

Hudobný skladateľ, dirigent, etnomuzikológ

Pedagóg svetového mena. Detstvo prežil v Galante. Študoval na gymnáziu v Trnave, potom na Hudobnej akadémii v Budapešti. Najprv pôsobil ako učiteľ na hudobnej škole v Trnave, priateľ Mikuláša Schneidera-Trnavského. Už ako člen Maďarskej akadémie vied sa venoval hudobno-folkloristickým výskumom v okolí Galanty v r. 1905, na základe ktorého skomponoval svetoznáme *Galantské tance*. Pamiatky: v Galante sa od r. 1969 koná festival maďarských speváckych zborov, jeho meno nesie ulica, spevácky zbor, má pomník v mestskom parku. Čestný občan mesta (1943).

178

Siváček, Ján

*27. 5. 1928 Myjava – †16. 12. 1987 Trnava

25. výročie úmrtia

Hudobný skladateľ, teoretik, dirigent

Riaditeľ Bratislavskej lýry, umelecký námestník riaditeľa vo vydavateľstve Opus.

179

21. 12.

Jurkovič, Dušan Samuel

*23. 8. 1868 Turá Lúka – †21. 12. 1947 Bratislava

65. výročie úmrtia

Architekt

Narodil sa v národoveckej rodine. Otec bol spoluzakladateľom Matice slovenskej a starý otec Samuel Jurkovič bol zakladateľom Gazdovského spolku v Sobotišti. Študoval na strednej škole v Šoproni a na stavebnej škole vo Viedni. Pôsobil v ateliéroch u architektov B. Bullu a M. Urbánka, kde sa zdokonalil v architektúre. Po 1. svetovej vojne navrhol prvé montované domce, ktorými sa usiloval riešiť problémy slovenského stavebníctva. V r. 1921 zaviedol do praxe stavby domov z pálených veľkoplošných dielcov. Svoje priekopnícke myšlienky rozvinul v diele *Skladacie rodinné domy z pálených tehliarskych výrobkov*, ktoré vydal v r. 1947. Bol to prvý krok k prefabrikácii.

Jurkovič mal ako architekt osobitý štýl, v ktorom sa výrazne prejavil vplyv secesie, neskôr aj funkcionalizmu a výrazný vplyv ľudovej architektúry. V jeho tvorbe sa snúbi modernosť architektúry s tradíciou ľudovej tvorby. Dušan S. Jurkovič projektoval pre viac ako sto miest a obcí v bývalom Československu, časť jeho tvorby prihlásila Česká republika do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Časť jeho života je spätá s Brnom, kde dodnes stojí slávna Jurkovičova vila, ktorú naprojektoval pre svoju rodinu. Nesmierny význam má však jeho tvorba pre Slovensko – k cenným architektonickým pamiatkam patrí Spolkový a kultúrny dom v Skalici, projekt stanice lanovky na Lomnický štít, Národný dom v Banskej Bystrici, budovy Tatra banky a Štátnej banky v Bratislave, slávne Kochovo sanatórium v Bratislave, Mohyla generála Milana R. Štefánika, ap. Nebol však len architektom. Navrhoval interiéry, práve v Trnave bol majiteľom známej tehelne. Venoval sa rozsiahlemu národopisnému výskumu zameranému na ľudové staviteľstvo, získané poznatky publikoval v rozsiahlej práci encyklopedického charakteru venovanej ľudovej architektúre a ľudovému umeniu.

Stal sa členom Českej akadémie vied, Spolku výtvarných umelcov Mánes v Prahe, získal mnohé ocenenia, vrátane čestného doktorátu Univerzity Komenského, titul národného umelca, v r. 1991 získal rad T. G. Masaryka in memoriam.

Na jeho počesť sa od r. 1964 udeľuje Cena Dušana Jurkoviča. Od r. 2010 jeho meno nesie vo svojom názve Stredná priemyselná škola stavebná v Trnave.

180

Nižnánsky, František MVDr.

*27. 7. 1911 Brestovany – †21. 12. 1967 Bratislava

45. výročie úmrtia

Veterinár, vysokoškolský pedagóg, akademik

Gymnázium študoval v Trnave, Vysokú školu zverolekársku v Brne. Ako praktický veterinár pôsobil v Čechách, potom v Štátnom žrebčine v Nitre. V r. 1942 – 1958 bol riaditeľom Štátneho veterinárneho diagnostického ústavu, od r. 1959 vedúcim vedeckým pracovníkom laboratória experimentálneho veterinárstva ČSAZV v Bratislave. Zaoberal sa veterinárnou mikrobiológiou, patologickou anatómiou a histológiou. Napísal viac ako 200 vedeckých prác a bol spoluautorom viacerých monografií a učebníc. Brat spisovateľa Jozefa Nižnánskeho.

181

22. 12.

Hečko, Blahoslav PhDr.

*18. 9. 1915 Suchá nad Parnou – †22. 12. 2002 Bratislava

10. výročie úmrtia

Prekladateľ, publicista, spisovateľ

Študoval na univerzitách v Bratislave, Ríme, Neapole. Pôsobil v Československom rozhlase v Bratislave, Matici slovenskej v Martine, na Povereníctve školstva a kultúry v Bratislave. Bol spoluzakladateľom a redaktorom Slovenskej literárnej agentúry v Bratislave, od r. 1969 pôsobil ako redaktor vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ. Ťažisko jeho literárnej práce je v prekladateľskej tvorbe. Z talianskej a francúzskej literatúry preložil vyše dvesto divadelných a osemdesiat románových diel. V celosvetovom meradle sa stal rešpektovaným znalcom Goldoniho, do slovenčiny preložil jeho 27 divadelných hier. Autor monografie *Dobrodružstvo prekladu* (1991), úspešnej publikácie *Nehádzte perly sviniam* (1994), mnohých odborných štúdií. Napísal slovník suchovského nárečia. V r. 1997 mu prezident Talianskej republiky udelil Národnú cenu za preklad Premio Nazionale per la Traduzione, ktorá sa považuje za prekladateľskú nobelovku. V r. 2002 Nadácia Matice slovenskej mu udelila Cenu J. C. Hronského za literatúru in memoriam.

182

Parrák, Cyril Štefan

*22. 12. 1887 Trnava – †19. 9. 1969 Bratislava, poch. Trnava

125. výročie narodenia

Zberateľ, múzejník, živnostník

Za pekára a cukrára sa vyučil v Bratislave. V r. 1910 sa stal majiteľom pekárskej a cukrárskej živnosti, od r. 1953 pracoval v Západoslovenskom múzeu v Trnave. V jeho zbierkach, získaných najmä z dedín západného Slovenska, je bohatá kolekcia ľudovej hrnčiny, obrázky na skle, drevené plastiky, nábytok, figurálna majolika. V r. 1935 sprístupnil tieto zbierky verejnosti. Jeho zbierky tvoria základ zbierkového fondu Západoslovenského múzea v Trnave.

183

30. 12.

Zádory, Ján (Zádory, do r. 1864 Draxler)

pseud. Estrergályi Kátlóczy, Solymos, Tornajo, Zadori Armin

*6. 11. 1831 Kátlovce – †30. 12. 1887 Ostrihom, Maďarsko

125. výročie úmrtia

Náboženský spisovateľ, cestopisec

V r. 1841 – 1842 študoval na piaristickom gymnáziu v Leviciach, v r. 1842 – 1844 v Nových Zámkoch, potom Mosonmogyaróváre, v r. 1846 – 1847 v Ostrihome, od r. 1847 teológiu v Trnave, v r. 1851 – 1854 študoval teológiu, francúzsky, anglický a taliansky jazyk, prírodné vedy a históriu na univerzite vo Viedni, r. 1854 bol vysvätený za kňaza, v r. 1864 doktor filozofie na univerzite v Pešti. Od r. 1854 kaplán, neskôr farár v Balážskych Ďarmotách, v r. 1864 – 1867 profesor na katedre dogmatiky seminára v Ostrihome, 1874 pápežský komorník, 1884 ostrihomský kanonik. Autor náboženských prác, z ktorých exegické dielo o listoch sv. Pavla (1860) ocenila Teologická fakulta univerzity v Budapešti, spracoval životopis pápeža Pia IX., dejiny Margitinho ostrova v Budapešti. Knižne vydal viacero kázní. Zostavil a preložil niekoľko modlitebných knižiek, autor cestopisov, najmä zo svojich ciest do Talianska a Španielska. Prekladal z nemčiny a taliančiny do maďarčiny. Články a štúdie z oblasti literatúry, histórie a cirkevných záležitostí publikoval v rozličných časopisoch.

184

Rok 2012

Arnold, Valentín

*? 1747 Mainz, Nemecko – †10. 2. 1812 Trnava

265. výročie narodenia

200. výročie úmrtia

Organár

Od r. 1774 býval v Trnave, stal sa trnavským mešťanom. Organy staval na Slovensku, Morave a v Maďarsku. Jeho najväčším nástrojom bol dvojmanuálový 26-registrový organ na hlavnej empore trnavského dómu, z ktorého sa zachovala iba impozantná skriňa.

185

Elbert, Izidor

*1881 ? – †7. 7. 1917 ?

95. výročie úmrtia

Tlačiar, kníhkupec

Od r. 1913 vlastnil s bratom Henrichom kníhkupectvo Arnolda Haasa v Trnave. Tlačili väčšinou merkantil. Zahynul na ruskom fronte ako vojak rakúsko-uhorskej armády.

186

Jurčovič, P. Fidél

*17. 7. 1916 Vištuk – †? 2002 Trnava, poch. Vištuk

10. výročie úmrtia

Kňaz

Študoval na Gymnáziu v Trnave a Malackách, kde vstúpil do rehole františkánov. Za kňaza vyštudoval v Bratislave a v Ríme, kde bol vysvätený. Po návrate na Slovensko prednášal na Teologickom františkánskom učilišti v Žiline. Vo februári 1950 bol promován za doktora teológie, ale už 10. marca bol odsúdený na tri roky väzenia, ktoré strávil aj v uránových baniach. Rehoľný život mal stále znemožnený. Zmena nastala až od r. 1968. Vo februári 1969 sa dostal do Ríma, kde ho vrcholné predstavenstvo OFM zvolilo za provinciála slovenskej provincie a tak sa stal najdlhšie úradujúcim provinciálnym ministrom v histórii františkánov. Od r. 1993 až do smrti žil vo františkánskom kláštore v Trnave.

187

Kocán, Štefan

? 1931 Dolné Dubové – ? 1987 Asuncion, Paraguaj

25. výročie úmrtia

Misionár

V r. 1950 ušiel do Talianska. Vysvätený bol v r. 1958 v Cordóbe v Argentíne. Pôsobil ako misionár na misiách v Asuncione v Paraguai. Zomrel pri tragickej nehode a je pochovaný v Asuncione.

188

Kopačka, Jozef

*? 1922 Trnava – †? 1976 Trnava

90. výročie úmrtia

Hudobník, v Trnave prezývaný „Dodo“. Bol autorom hudby viacerých šlágrov v 40-tych rokoch minulého storočia napr. z novej operety Trnavčanov *Hotel „Zlatá hviezda“*.

189

Kotlán, Alexander

*? 1887 Smolenice – †? 1967 Budapešť, Maďarsko

125. výročie narodenia

45. výročie úmrtia

Akademik, veterinárny lekár

Študoval v Trnave na gymnáziu. Bol profesorom parazitológie na Univerzite veterinárnych vied v Budapešti. Bol jeden z najvýznamnejších parazitológov.

190

Marschalková, Rozália

*25. 8. 1887 Trnava – †?

125. výročie narodenia

Operná speváčka

Sólistka opery v Budapešti, Viedni, Prešove a Košiciach.

191

Paulovič, Augustín

pseud. Podlesák

*30. 8. 1850 Bučany – †? 1927 Viedeň, Rakúsko

85. výročie úmrtia

Spisovateľ

Od 80. rokov 19. storočia pôsobil ako úradník a expedítor Spolku sv. Vojtecha v Trnave, zapájal sa do spolkovej a osvetovej činnosti, po r. 1918 žil vo Viedni. Autor mnohých mravoučných príbehov, ktoré vychádzali v populárnej Matzenauerovej edícii Lacné čítanie, vydávanej v Horovitzovej trnavskej tlačiarni. Jeho humorné, zároveň mravoučné divadelné scénky vychádzali v edíciách Veselá knižnica a Paulovičove nové smiechoty. Jeho tvorba sa radí pre svoju nenáročnosť k typu jarmočnej literatúry. Jeho rukopisná pozostalosť je uložená v Spolku sv. Vojtecha v Trnave.

192

Réves, František

*? 1911 Varov Šúr, dnes Šúrovce – †? 1997 Paríž, Francúzsko

15. výročie úmrtia

Kňaz

Primície mal v rodisku 15. júna 1942. Pápežský prelát, pedagóg, vedúci slovenskej katolíckej misie vo Francúzsku.

193

Slezáček, Július JUDr.

*? 1907 ? – †? 2002 ?

105. výročie narodenia

10. výročie úmrtia

Ekonóm, právnik

Od roku 1949 žil v Piešťanoch. Pracoval v Lesostave, potom v Melioračnom družstve ako ekonóm, od 1. 10. 1969 v Povodí Váhu ako právnik.

194

Šeučík, Jozef

*31. 1. 1762 Trnava – †?

250. výročie narodenia

Básnik, kňaz

Bol členom Slovenského učeného tovarišstva.

195

Šutera, Bedrich, Ing.

*1. 7. 1927 – †? 1997 ?

85. výročie narodenia

15. výročie úmrtia

Ekonom, hospodársky pracovník

Od r. 1963 bol riaditeľom Hydrostavu v Bratislave. Zúčastnil sa na viacerých významných stavbách.

196

Významné výročia udalostí v roku 2012

375. výročie

30. 8. 1637 – v Trnave sa uskutočnila slávnostná vysviacka Katedrálneho chrámu sv. Jána Krstiteľa

345. výročie

16. 1. 1667 – v Trnave slávnostne otvorili Právnickú fakultu Trnavskej univerzity

235. výročie

6. 3. 1777 – cisárovná Mária Terézia vydala dekrét o presťahovaní Trnavskej univerzity do Budína

220. výročie

19. 2. 1792 - v Trnave bolo založené Slovenské učené tovarišstvo

155. výročie

22. 9. 1857 – bol založený rímsko-katolícky Kráľovský učiteľský ústav, tzv. Preparandia

85. výročie

14. 2. 1927 – bola v Trnave otvorená Verejná knižnica mesta Trnavy

45. výročie

28. 9. 1967 – bol otvorený Okresný archív v Trnave

40. výročie

1. 1. 1972 – Modranka sa stala súčasťou Trnavy

35. výročie

22. 2. 1977 – pri havárii v atómovej elektrárni A1 v Jaslovských Bohuniciach prišlo k úniku rádioaktívnych látok

25. výročie

27. 11. 1987 – bol otvorený Dom kultúry odborov v Trnave

20. výročie

25. 3. 1992 – bola zriadená nová Trnavská univerzita

15. výročie

11. 4. 1997 – začalo sa vysielanie Mestskej televízie Trnava

15. výročie

20. 10. 1997 – uskutočnilo sa slávnostné otvorenie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave

10. výročie

19. 6. 2002 – v Trnave otvorili prístavbu Kopplovho kaštieľa so stálou expozíciou diela sochára Jána Koniareka